

„Proč s civilno policijo, ker zaradi njenega fašističnega sestava in provokatorskega značaja naši bratje v coni A niso več varni življenj!“

Ljudstvo Julijske Krajine je s stavko in demonstracijami odgovorilo na zločin v Škedenju

Ves svet naj izve, da po končani borbi krvavimo pod streli fašističnih provokatorjev

Odgovor na zločin

Zopet je pordila tržaške ulice kri junakov našega primorskega ljudstva. V Škedenju so 10. t. m. pobesneli fašistični civilni policisti streljali na množico, ki je goloroka branila svoj simbol, zastavo svobode, in pri tem ubili dve osebi in nadaljnjih 22 ranili. Med žrtvami je tudi mati treh otrok.

To je kratko poročilo, glas tržaškega delovnega ljudstva, ki je odjeknil v slednjem kraju po Julijski krajini in ki je vzbudil v naših srcih silen odpor in ogorčenje napram zločinski civilni policiji. Dvignilo se je ljudstvo, dvignile so se množice Julijske krajine s klicem: Protestiramo!

Da, Julijska krajina protestira, protestira proti zločinu, ki je zahteval od izmučenega primorskega ljudstva ponovno žrtve. Ljudstvo protestira proti temu, da se daje pod krinko civilnih policistov zatočišče fašistom, zločincem, požigalcem in morilcem, sovražnikom ljudskih množic, ki pod parolo »vzdrževanja miru in reda«, vrše množične umore ljudstva, pretepaajo pošlene ljudi in jih zapirajo, in zopet dviga poziv, da se razpusti civilna policija, pribežališče fašističnih provokatorjev in nosilcev nasilja.

Delovno ljudstvo v Trstu, Trzinu, Gorici in Miljah je začelo s splošno stavko, ki je zajela vse ljudstvo Julijske Krajine, to je torej glas delovnih množic, nad katerimi se je izvršil podel zločin, v obliki množičnega umora, to je torej glas vseh tistih, ki so dolga leta krvaveli zato, da v skupni borbi vsega poštenega sveta iztrebijo z obličja zemlje fašizem in zagotovijo delovnemu človeku blagostanje v svobodi, to je torej glas Julijske krajine.

Ljudske množice stavkajo. In v tej stavki so tako strnjene in močne, da se je ob njihovi enotnosti razbil zavraten poizkus CLN-a in fašističnih sindikatov, ki so poskusili s svojim proglasom najti v coni »A« delovnega človeka, ki ne bi s svojo podporo stavke obsojal krvavega zločina »črnuhov«, fašističnih policistov, kakor jih ljudstvo imenuje. Prav tako teh množic niso mogle demoralizirati v borbenem poletu in v silnem ogorčenju grožnje, ki so jih nad ljudstvo metali tisti, katerim nikakor ni všeč, da se ljudstvo v Julijski krajini ne pusti več gaziti.

Kakšno nerazdružljivo telo predstavlja Julijska krajina in njena mesta, pa kaže dejstvo, da se je zona »B« kakor en mož dvignila v ogorčenju, čim je slišala za krvav zločin v Škedenju. V samih ljudskih množicah, v sami ljudski zavesti se je porodila misel in spoznanje, da je borba tržaškega ljudstva, borba vse Julijske krajine, da je torej tudi borba zone »B«. Zato se je ljudstvo v coni »B« dvignilo kakor zaledna armada in začelo zbirati živila in jih pošiljati v Trst stavkujočim.

In danes te množice kar v eni sapi protestirajo proti nasilju, zahtevajo razpust fašistične civilne policije, zbirajo živila za stavkujoče in se obenem poslavljajo od padlih žrtev, od nasilno pobitih junakov. V istem času skoraj tisoglavne množice na protestnih zborovanjih dvigajo svoj glas, v istem času skoraj se dolge kolone voz, vozičkov in kamionov pomikajo proti Trstu, vse naloženo z živilci, ki so jih naše družine, naše matere, naši otroci znosili v košaricah in jerbaših skupaj, in to vse za tržaške junake. V istem času množične delegacije romajo v Trst, da pospremito na poslednji poti ljudske junake, ki so padli pod svincem fašističnega nasilja v Škedenju.

Tega je zmožno samo ljudstvo, ki je prebrodilo Kalvarijo 25-letnega najoslednejšega zatiranja in ki dobro

Ker se dajejo o dogodkih v Škedenju zločinsko potvorne izjave, ki imajo namen izživati prebivalstvo, varati svetovno javnost in umazati pred svetovno javnostjo čast trpečega in v dolgoletni borbi proti narodnemu zatiranju izmučenega prebivalstva Julijske Krajine in Trsta, izdaja PNOO po temeljiti in vsestranski preiskavi ter po zaslišanju prič očitvecev službeni komunikacijski o teh dogodkih:

1. Pred zločinskim krvoprelitjem in umorom sta prišla približno ob 15.30 v Škedenj dva »jeepa«, na katerih so bili člani vojaške policije in civilne policije Julijske Krajine. Od teh sta se dva, in sicer en civilni policist in en civilist, z za strel pripravljendimi mitrami približala skupini, ki je mirno razpravljala s častnikom civilne policije. Pri tem je civilist svojo mitro nastavljal na prsa mirno stoječega dogmačina.

2. Okrog 16.30 so prišli v Škedenj trije »jeepi« in dva kamiona, polna civilnih policajev, ter se ustavili v neposredni bližini cerkve, kjer je bila zbrana precejšnja množica ljudi, ki se je vrstila ali od popoldanske službe božje ali pa od nogometne tekme.

3. Po prihodu policije je domačinka vprašala podoficirja civilne policije, čemu so prišli v vas, ko so vendar že večeraj zagotovili, da sme biti razobešana zastava tudi na zvoniku. Na to vprašanje je vprašani podoficir odgovoril, da so prišli le zaradi javnega reda in miru. K angleškemu poveljniku vojaške policije so se podali trije ugledni Škedenjci z namenom, da bi se z njim pogovorili, kar je pa ta činično odklonil in jim obrnil hrbet.

4. Od prihoda policije pa do usodnih strelav je minilo približno 15 minut. V tem času, kot tudi v času strelav je stala množica na pločnikih in na cesti, oddaljena najmanj 6—8 m od kamionov s civilnimi policisti in mirno posla radovalnost. Neposredno pred streli se je približal kamionu neki domačin v vinjenem stanju, kar je lahko vsakdo ugotovil in ki ni predstavljal za nikogar nobene nevarnosti. Tega moža je civilni policist takoj udaril dvakrat s pendrekom po glavi, tako da ga je zabil kri. Njegove poškodbe se morejo ugotoviti še sedaj.

5. Takoj nato so počeli prvi streli, namenjeni na zvonik, na katerem je bila mladina. Tem strelom so takoj sledili streli na množico, ki je stala na pločniku.

6. Po zločinu se policija ni zanimala za usodo ranjencev in mrtvih, ki so ležali v mlakah krvi.

7. Tik pred streli je slišala priča, kako je po identiteti neugotovljen policist izrekel naslednje besede: »a questa gentaccia bisogno sparare«.

8. Pred streljanjem se je približal ženi po imenu nepoznan civilni policist slovenske narodnosti in jih opozoril: »danes bo še tekla kri, bodite mirni, ker bodo iskali dlako v jajcu«.

9. Takoj po zločinu se je domačin približal oficirju civilne policije, ki mu je z obžalovanjem izjavil, da so v njegovih četi nepošteni ljudje in fašisti. Istemu domačinu so tudi drugi policisti priznali, da so med civilnimi policisti tudi fašisti.

10. V znak obsodbe podlega in z ničemer izzvanega umora so nekateri policisti odvrli čelado in jasno pokazali, da želijo sleči policijske uniforme.

Iz gornjega nujno sledi: Da je neresnica, kar trdi službeni komunikacijski AIS-a (NNU), da bi bil padel prvi strel iz množice, marveč, da je resnica, da iz množice ni padel noben strel in da se je ta dostojno obnašala, kljub temu, da je z besedami protestirala proti surovemu napadu civilnega policista, ki je do krvi poškodoval vinjenega moža.

Da razpoloženje goloroke neoborožene množice ni predstavljalo nobene nevarnosti za policijo. Da iz mnogih ugotovljenih okoliščin izvira, da je policija namerno in brez vsakega povoda streljala v ljudstvo.

Nadalje je ugotovljeno, da je policija bila v zadnjih treh dneh že petkrat v Škedenju in je neprestano izživala tamšnje prebivalstvo samo zaradi tega, ker je to dalo izraza svojemu veselju ob prihodu Zavezniške komisije z izobesanjem italijanskih in slovenskih zastav, s čimer je pokazalo svojo voljo za priključitev k Jugoslaviji.

Glede na vsa ta dejstva ugotavlja Pokrajinski Narodno Osobodilni Odbor za Slovensko Primorje in Trst, da je civilna policija neizvzvana povzročila s svojim zločinskim nastopom prelihanje nedolžne krvi.

Trst, dne 12. marca 1946.

STRELI V LJUDSTVO

Kakor je razvidno iz komunikacije, ki ga je izdal Pokrajinski NOO, so organi civilne policije izvršili množični umor v Škedenju, čigar žrtvi sta postali mati treh otrok Genzo Giovanna in Bonifacio Giorgio ter 22 ranjencev. Med ranjenci je tudi štiri letna Zlobec Marija iz Via della Zonta. Ob tem se dá ugotoviti le eno kruto resnico, ki se je

ne dá na noben način prikriti, ker jo potrebuje kri dveh padlih žrtev in ker jo izpričujejo ranjeni tovariši iz bolnišnice: »Tovariši, sporočite svetu, da po končani borbi še krvavimo. Sporočite vsem demokratičnim narodom sveta, da ranjeni otroci in tržaški bolnišnici jokajo in da njihov jok obtožuje zločince«.

SPLOŠNA STAVKA

Ljudstvo je na ta način odgovorilo s protestno stavko v vseh krajih cone »A«. Posebno popolna je stavka v Trstu, kjer stojte ne samo

vsa industrijska in trgovska podjetja, ampak tudi vse delavnice, vse trgovine in vsi javni obrati in uradi. Prav tako je tudi delovno ljudstvo

Ljudstvo v Julijski Krajini je poslalo iz vseh vasi resolucije, v katerih zahteva razpust civilne policije.

ve, da so taki začetni streli samo uvod v to, čemur se pravi pot skozi internacije, taborišča, ječe, pot skozi pogorišča zavednih vasi, pot fašističnega terorja, ki najde svojega odraza v pretepanju, v ricinovem olju, vsiljevanju tujeja jezika in splošnem raznarodovanju, končno pol na morišča. Tega je zmožno ljudstvo, ki je štiri leta krvavelo v obrambi svoje domovine, ki je iz lastnih sil in z lastnimi naporji osvobodilo svojo grudo in zapisalo nanjo: Na slovenskem smo mi gospodar! To ljudstvo pa te dni ni občutilo samo svinca, ki se je zajedel v telo množic Julijske krajine, ampak je občutilo še eno krivico — da so prav v času, ko so množice protestirale proti krvavemu zločinu, zaprti v coni »A« vse slovenske srednje šole. In prav ta dejstva še bolj

že danes jasno kažejo našim množicam, da so na pravi poti in kaj vse bi sledilo, če bi klonile pod prvim terorjem.

Ljudstvo je iz teh dogodkov zadnjih dni lahko spoznalo samo eno resnico: Izbrisati je treba z zemlje fašistične ostanke, razbiti je treba zatočišča tem propalcam. In zato je bil prvi glas, ki so ga tako spontano dvignile množice same, glas, da stavkajo, da dajo zunanji izraz obsojbi krvavega zločina, glas, s katerim zahtevajo razpust »črnuhov«, glas, s katerim obsojajo vsakogar, ki bi na kakršenkoli način skušal zagovarjati krvavi zločin v Škedenju in prati zločince. Ljudstvo je danes tožnik in v Škedenju prelita kri priča, da skušajo nekateri s provokacijami,

požigati, pretepati in umori napraviti to, kar ni uspelo reakcionarnim poskusom s tem, da so nasilno razdvojili Julijsko krajino in da so blatili in lajali na vse to, kar je ljudstvu drago, potem prostulih glasil, kot so: »Voce libera« in ostali. Sedaj so se poslužili najostudnejšega fašističnega sredstva: strela v goloroke množice, ki niso fašističnim policistom dovolile trgati narodne zastave s peterokrako zvezdo, to je tiste zastave, ki je prav te množice vodila v veliko skupno zavezniško osvobodilno borbo, katero je demokratični svet zmagoslavno zaključil. Zato naj prav danes ta svet izve, da se v Julijski krajini še vrše zločini, da ljudstvo ni varno svojih življenj in da gazijo fašistični provokatorji načela samoodločbe narodov.

Njim pa so se pridružili tudi kmetje iz Fosalone in Teranove, da tudi oni izrazijo svoje ogorčenje sprčo zločina, izvršenega v Škedenju, ter se v strnjelih množicah udeležijo splošne stavke. Tudi v Gorici in Milju je zavzela stavka najširši obseg.

Ladjedelnice, podjetja, uradi, javni uradi, trgovine, vse je zaprto. Sočustvovanje za škedenjskimi žrtvami in ogorčenje zaradi gorostasnega pokolja prihaja povsod do najglobljšega izraza v splošni udeležbi pri stavki in s tem da povsod izobesajo žalne zastave. Vse ljudstvo z nezlomljivo vero in z bratim sočustvovanjem s tržaškimi tovariši obsoja krvavi zločin. Italijansko in slovensko prebivalstvo pa ni bilo še nikdar tako združeno v boli in v namenu braniti demokratične pridobitve kot prav sedaj, ko so morale že v svobodi pasti pod fašističnimi streli ponovno žrtve.

Po načelih, da sme ljudstvo svobodno izražati svojo voljo, do česar si je priborilo v trdi borbi pravico in jo hoče obdržati, so delavci stavko prekinili 12. t. m. opolnoči. Organizatorni odbor pa bo še nadalje deloval, dokler ne bo ljudstvu jamčena popolna svoboda izražanja, ne da bi bilo pri tem v nevarnosti, da pade pod policijskimi brzostrelkami.

VSE ZA STAVKUJOČE

Brž ko je ljudstvo v coni »B« izvedelo za krvav zločin v Škedenju, so se v vseh krajih po Primorskem dvignile desetstisočglave množice in protestirale proti fašističnemu nasilju, ki ga vrše nad našim ljudstvom v coni »A« sami fašistični izrodki in propalci v uniformah civilnih policistov. Vse ljudstvo se je takoj v celoti pridružilo tržaškemu, gorškemu, miljskemu in tržiškemu delavstvu v protest.

»Naši bratje onkraj krivične demarkacijske črte niso več varni življenja! Spet teče naša kri! Spet uničujejo naše zastave! Proč s povzročitelji nasilja! Proč s fašistično civilno policijo! Hočemo, da se upošteva samoodločba narodov!« to so bili klici manifestantov po vseh krajih v coni »B«. To je bil protest proti temu, da se danes po zmagi demokratičnega sveta na preizkušnih in od desetstisočev junaških borcev okrvavljenih primorskih tleh zopet ponavljajo zločini od strani fašističnih civilnih policistov, ki požigajo naše slavaloke, trgajo naše zastave, pretepaajo in množično zapirajo naše ljudstvo, zločini, ki so našli svoj višek v množičnem pokolju v Škedenju, kjer je fašistično nasilje zopet zahtevalo ljudsko kri. Ob tem dviga primorsko ljudstvo svoj protest in zahteva ne le obsodbo poedinih zločincev, fašističnih provokatorjev, ki so spet pobijali, ampak razpust celotne civilne policije, ker predstavlja prav ona pest reakcionarnega nasilja nad množicami, tolpo, ki naj z nasiljem in če treba tudi z umori onemogoča ljudstvu v coni »A« svobodno izraziti svojo voljo in zahteve.

TAKO »STAVKA« CONA B

Cona »B« se je skupno dvignila s cono »A«, ker se čuti z njo eno telo, eno borbeno silo in ker se dobro zaveda, da je borba tržaškega ljudstva borba vse JK in v to borbo ne posega cona »B« samo z množičnimi manifestacijami, ampak aktivno podpira stavkujoče s tem, da zbira živila in hrano. Samo nekaj številke že jasno pove, kako ljudske množice pojmujejo parolo: Podpiramo stavkujoče v Trstu!

(Nadaljevanje na 2. strani).

Bratje v Trstu, mi smo z vami

Nadaljevanje s 1. strani.

V eni sami noči, to je v noči od 12. na 13. tega meseca je bilo ogromno zbranega. Ljudje so zvečer sklenili na protestnih zborovanjih, da podpro stavko s hrano in vso noč so potem znašali skupaj, vozovi so vozili od vasi do vasi in zjutraj so bila nabito polna zbirališča, od koder so potem vozili s kamioni v Trst.

V Herpeljah so v tej noči nabrali in sami odpeljali v Trst:

503 kg kruha, 111 kg moke (krušne), 825 kg koruzne moke, 822 kg pšenične moke, 1640 kg krompirja, 8 kg graha, 128 kg fižola, 75 kg sladkorja, 30 kg kave, 52 kg soli, 103 kg masti, 303 kg testenin, 6 kg konzervirane čebule, 3 kg popra, 1 kg marmelade, 7 kg ječmena, 3 konzerve mesa, 293 jaje, 720 cigaret.

Iz nadaljnjih vasi tega okraja pa so nabrali in odposlali še sledeča živila:

V Javorjah je ljudstvo že v noči zbralo: 240 kg krompirja, 3,5 kg masti, 25 kg moke, 21 jaje in 2 konzervi mleka.

Vaščani iz Hrušice so zbrali: 262 kg krompirja, 10 kg fižola, 12 kg ječmena, 2 kg masti, 20 jaje in 16 litrov mleka.

V vaseh Matavun, Škocjan, Betanja, Naklo, Škoflje in Vrhpolje so v prvi naglici nabrali in odposlali sledeče količine:

83 kg moke, 330 kg krompirja, 41 kg fižola, 7 kg masti, 143 jaje, 33 kg graha, 18 litrov mleka, 12 kg kruha, 240 cigaret, 6 konzerv mleka, 2 konzervi mesa, 1 zavitek ovsenih kosmičev.

V vasi Bac pri Materiji so zbrali 124 kg krompirja, 27 kg fižola, 18 kg bele moke, 41 in pol kg slanin, 2 in pol kg masti, 6 kg olja, 180 kg sladkorja, 190 kg kave, 2 in pol kg soli, 31 jaje, 2 litra mleka, 12 in pol kg koruzne moke, 17 kg kruha in 18 kg testenin.

Iz vasi Povzane, Rodik, Mihele in Tublje so v isti noči poslali: 272 kg krompirja, 30 kg fižola, 39 kg bele moke, 107 jaje, 2 kg masti, 7 litrov mleka, 2 klobasi, nekaj kilogramov kislega zelja, polente, kruha in soli.

V Kozini, na Sircu in na Klancu pa so zbrali: 180 kg krompirja, 16 in pol kg fižola, 128 kg krušne moke, 55 in pol kg koruzne moke, 15 in pol kg polente, 4 in pol kg masti in slanin, 14 jaje, 38 kg graha, nekaj kg kruha in prepečenca, 7 litrov mleka, 3 in pol kg sladkorja, 5 kg soli, 4 kg mleka v prahu, 1 liter olja, 41 kg raznih konzerv, nekaj kilogramov sira in testenin.

V Zavrhu, Boritofu in Ocizliji so darovali: 646 kg krompirja, 49 kg moke, 115 kg fižola, 170 kg graha, 12 kg masti, 4 kg suhega mesa in klobas, 29 jaje, 7 mesnih konzerv, 36 kg koruzne moke, 130 kg kruha, nekaj riža in cigaret.

Rdeči križ v Ajdovščini pa je kot prvi takoj zvečer poslal naravnost v Trst sledeča živila:

144 kg mleka, 75 kg fižola, 400 konzerv sardel v olju, 95 kg drugih konzerv, 25 in pol kg masla, 280 kg riža, 1000 konzerv sardin, 60 kg tunine, 20.000 kosov prepečenca, 4000 cigaret.

Nadalje so v Ajdovskem okraju zbrali: 209 kg graha, 447 kg prepečenca, 42 kg zelenjave, 63 kg fižola, 230 kg grahove moke, 1020 kg koruzne moke, 25 kg maggi, 38 in pol kg olja, 35 kg soli, 225 kg krušne moke, 46 kg začimb.

Proti jutru so iz bližnjih vasi pripeljali v Ajdovščino nekaj voz hrane. To je bilo poslano iz vasi: Gor, Branica, Rzel, Goče, Lože, Slap, Manče, Podraga, Planina, Dolga Poljana in Št. Vid. Te vasi so skupno zbrale: 530 kg fižola, 228 kg koruzne moke, 276 kg graha, 58 kg maščob, 22 kg ječmena, 25 kg ješprena, 1500 kg krompirja, 306 kg koruze, 579 kg pšenične moke, 50 kg kruha, 158 kg mesnih konzerv, 11 kg šunke in svinjskega mesa, 807 jaje, 1 zaboj prepečenca, 36 mlečnih konzerv, 160 cigaret, 7 kg medu, 15 kg suhega sadja, 9 kg testenin, 1 kg sladkorja in tri kokoši.

Uslužbenici Poverjenistva so se odpovedali dvema dnevnima obrokom kruha in to za 13. in 14. marec in za dneve od 13. do 20. marca zajtrku in omenjena živila že večeraj ponoči odposlali v Trst.

V okraju Postojna je bilo celo noč nadalje živahno, nabiralne akcije se je v celoti udeležila mladina in naše žene in celotno prebivalstvo, ki se dobro zaveda, da je glas tržaške stavke glas Julijske krajine.

Že v prvih jutranjih urah so bile zato v Postojni nagrmadene ogromne količine živil, ki so jih ljudje na vozilih, vozičkih in kamionih vozili skupaj. Od tu pa so kamioni začeli odvažati živila v Trst. Ob pol 5 zjutraj je odpeljal že prvi kamion, kateremu slede v zaporedju drugi. V tem času je bilo v Postojni zbrane hrane najmanj za pet kamionov. Kako so se iz posameznih vasi odvažali, kažejo najbolj številke: Vasi Št. Peter, Parje, Drskovče, Studeno, Strmea, Bukovje, Predjama, Gorenje, Smihel in Belsko: 2050 kg moke, 62 kg masti, 502 kg proje (kave), 3115 kg krompirja, 218 kg fižola, 3040 kg koruzne moke, 81 kg graha, 1000 kg testenin, 53 kg masla, 69 jaje.

Sama Postojna je darovala: 668 kg moke, 19,5 kg masti, 3120 kg krompirja, 359 kg fižola, 148 kg graha, 17,5 kg testenin, 440 jaje, devet zavojev kavne nadomestka.

Vasi: Koče, Prestranek, Slavina, Senožeče, Hruševje, Brda, Slavinje, Senadole, Nerin, Zagorje, Hrastje, Gradec, Radohova vas in Petelinje pa so do prvih jutranjih ur nabrale in pripeljale v Postojno 2248,5 kg moke, 63 kg masti, 30 kg kave, 4026 kg krompirja, 248 kg fižola, 3804 kg koruzne moke, 27 kg graha, 78 kg testenin, 2,5 kg masla, 282 jaje.

V vaseh Trnje, Perje, Nova Sušica, Selce, Stara Sušica, Gor. Košana, Dol. Košana, Neverke in Palče 3039 kg krompirja, 269 kg fižola, 114 kg krušne moke, 28 kg koruzne moke, 33 kg maščob, 13 kg suhega mesa, 88 jaje, 105 kg repe, 4 kg ječmena, 10 kg kolerabe in 35 kg kruha.

Tik pred poročilom pa je bilo zbranega v Postojni še 41 kg ječmena, 9,5 kg riža, 5 kg sira, 22 kg pšenice, precej kondenziranega mleka, konzerv, cigaret.

Iz vasi Koče, Smihel, Senožeč in ostalih vasi so tudi prav v tem času prišle večje pošiljke slanin, ječmena, mesa in klobas.

Poleg tega se je vse postojnsko prebivalstvo odpovedalo enodnevni obroku hrane in to vsi brez razlike. Dijaki gimnazije ter obeh dijaških domov (dekliskega in dečjega) so se odpovedali kruhu za štiri dni in poleg tega darovali še 150 kg moke. Prav tako so železničarji poleg tega, da so darovali kot poedinci, darovali še skupno eno vrečo moke.

Zbiranje se vrši kar naprej. Od vseh strani dovažajo hrano na zbirališča. Mladina, žene, matere, stare mamic, vse s skrbjo za naše brate v coni »A« zbirajo in znaša skupaj, da bo le čim več, da bo kar v čim večji meri podprta naša skupna borba. Samo 70 letna Habjanova mamica, katero so ob 11 ponoči prišli obvestiti o nabiralni akciji, je vsa vesela odgovorila: »Da, za naše delavce, za naše ljudi v Trstu pa takoj in dam vse, kar imam.« In res je

dala 12 kg krompirja, pol kg masti, 2 kg fižola in eno klobaso. Tudi Mrakova družina, ki je bila vsa internirana in kateri se oče še ni vrnil iz internacije, je kljub temu, da niso ničesar pridelali, darovala 8 kg fižola. Delavec Jože Omahen je dal za stavkujoče v Trstu vse, kar ima, to je vse, kar je dobil na živilske nakaznice.

Nad vse pristrčno je bilo opazovati te ljudi, ki so sredi noči znašali hrano skupaj. Starejši možak je prinesel na zbirališče 15 kg krompirja, 2 kg fižola in bilo mu je nad vse hudo, da ne more darovati maščobe, ker to leto niso ničesar zaklali pri hiši.

Tako pojmuje cona »B«, ki kar naprej neumorno zbira hrano po vseh okrajih, po vseh vaseh, ko žrtvuje vsak poedinec, aktivno soudeležbo pri tržaški stavki.

Tudi po ostalih krajih so nagrmadili v tej noči živila. V Ilirski Bistrici so bile žene zvečer na sestanku in z velikim navdušenjem sklenile, da pokrenejo ponoči akcijo, ki bo uspešno podprla stavkujoče v Trstu. Neka žena delavca je izjavila: »Pod milim nehom nimam danes ničesar pri hiši, pa bom dala 500 lir.« Tovarišica se piše Gartner Antonija. Neka druga tovarišica je takoj dala 200 lir. Ob 9 pa so šle tovarišice na delo in so sklenile, da se vrnejo opolnoči. Vrnile so se pa vse že ob 11 in so prinesle:

189 kg krompirja, 100 kg fižola, 196 jaje, 112,40 kg moke, 28 kosov mesnih konzerv, 5,50 kg ječmena, 2,50 kg soli, 1,25 kg masti, 2 kg jabolka, 420 kg kruha, 1 kg salame, 6 hlebov sira, 600 cigaret, 9 praznih vreč in denarja 17,365 lir ter nekaj testenin. 43,60 kg graha.

Predvsem so se izkazali v tej akciji:

Tovariš Sket, ki je bil od leta 1943. v partizanih in je bil medtem gospodarsko zelo občutno prizadet, je podaril 10.000 lir in 20 kg živil.

Tovarišica Slavec Francka, vdova padlega partizana, s tremi malimi otročki, ki živi od tega, kar sproti pridelajo, je darovala 8 kg krompirja, 30 dkg masti, 2 kg fižola in eno jajce.

Tovarišica Koren Marija, žena delavca s šestimi otroki, je darovala zavoj od RK. Razen tega so nabrale tovarišice med kavarniški gosti 1200 lir.

Tovarišice so sklenile, da bo razen nabranega oddal 13. marca zjutraj vsak, ki pride k peku po kruh, dva do tri odrezke na vsako karto in denar za nabavo kruha.

Člani okrajnega odbora (približno 50 oseb) so dali kruh za sedem dni, razen tega pa so odstopili 40 paketov od RK in jih plačali.

V Podgradu so sredi noči, ko so zvedeli za akcijo, zbrali

250 kg krompirja
80 kg moke
6 kg fižola

Stanič Marija, mati treh partizanov, ki se težko preživlja, je dala 30 kg krompirja. Učitelj Ivanka, vdova partizana, ki živi prav tako težko, je darovala 10 kg krompirja. Delavec Grk je dal 10 kg moke.

Stara vas, ki je v veliki večini požgana, je darovala 100 kg krompirja.

Poleg tega je bilo v tej noči v okraju Ilirska Bistrica zbranega še 1000 kg krompirja in 100 kg moke ter nekaj drugih živil.

Iz Grgarja so v zgodnjih jutranjih urah peljali dva dobro naložena voza živil.

Tolminski okraj je najprej zbiral v vaseh Gorice, Landol, Brinje in Potoče, ki so dale 1338 kg krompirja, 75 kg fižola, 30 kg moke, 9 kg ječmena, 3 kg masti, 66 jaje in nekaj surovega masla. Nadalje pa je prišlo iz drugih vasi še: 99 kg bele moke, 70 kg koruzne moke, 128 kg krušne moke, 324 jaje, 257 kg fižola, 483 kg krompirja, 4,5 kg zabele, 5,80 kg ječmena, 9 kg sira, 69 kg graha, 2040 cigaret, 44 kg ajdove moke, 240 kg jabolka, 23 konzerv mesa, 4500 kg žita in 21.258 lir.

Idrija je do jutra zbrala 4—5000 kg živil in jih poslala v prvih urah proti Sv. Luciji.

Prav tako je izvršila najširšo nabiralno akcijo Istra. Vse vasi, vsi ljudje nosijo, darujejo, skrbijo, kako bo to čimprej prišlo bratom v Trst.

Kako je začelo ljudstvo žrtvovati prav vse, kar ima, kaže pa najjasneje primer vaščanov iz Lozice v Ajdovskem okraju, kjer so odstopili dve teleti in jih že poslali v Trst.

Vsemu temu žrtvovanju pa se pridružujejo resolucije in protestna ter pozdravna pisma, naslovljena na tržaško ljudstvo in na zavezniško vojaško upravo. Naše ljudstvo najodločneje zahteva razpust morilcev tržaškega ljudstva, ki na fašističen način skušajo predrugačiti dejansko stanje v Julijski krajini. S polno naloženimi tovornimi avtomobili pošilja naše ljudstvo v cono »A« tudi pisma, ki jih naslavljajo: »Tržaškim junakom!«, »Herojem, ki bedijo nad našo bodočnostjo!«, »Za trpeče tovariše iz cone »A!«, »Junakom rdeče zvezde!«, »Tržaškim herojem!«, »Demokracijam množicam, branilcem naših svetih pravic v Trstu!«, »Vam, našim učiteljem v doslednosti pravičnega boja!« itd. In v teh pismih se naše množice pridružujejo borbi ljudstva cone »A«.

Prebivalci iz vasi Nakla so napisali: »Tovariši, v trenutku, ko kravajte na tržaških ulicah, smo mi z vami in spremljamo našo skupno borbo z občudovanjem vašega požrtvovanja in vztrajnosti.« V drugem pismu pa so žene napisale: »Spet nov zločin nad svobodoljub-

nimi sinovi Trsta, spet so pordela tla v škednju, izvršen je nov zločin nad ljudmi, ki so delali, trpeli in se borili proti zločinskemu fašizmu. Bratje v Trstu, Gorici, Trzinu, vi ste obsodili krivico in zločin s stavko, mi vam v tem stojimo ob strani in vas podpiramo.« Prebivalci iz vasi Butanje so napisali: »Spet se je dvignila fašistična roka in sprožila morilne strele na primorsko ljudstvo. To ni zločin poedincev, to je strel izdajalcev, fašistov in krvnikov v množice primorskega ljudstva. Tudi v tej borbi je Julijska krajina enotna in stopa naprej v borbo za doseg prave svobode v Jugoslaviji.

Ljudstvo iz Matavuna pri Škocjanskim jami je napisalo: »Naša vas je majhna, toda tudi od tega vam pošiljamo, da vas podpremo v skupni borbi. Mi živimo v coni »B«, kjer vlada mir in red, toda tudi k nam so odjeknili morilni streli z one strani krivične demarkacijske črte. Skupno z vami stojimo v borbi proti nasilnim fašistom, ki so se oblekli v uniforme civilne policije. V tem hipu mislimo na vas, na vaše žene, na vaše veliko žrtvovanje in na veliki trenutke, ko bo naša krvava borba dosegla plačilo, da si bomo v skupni državi Jugoslaviji svobodni stisnili roke.«

In takih pisem je nebroj.

Naše ljudstvo s tem ne obsoja samo fašističnih ostankov, ki so se zatekli v vrste civilne policije, ampak obsoja tudi vsakogar, ki bi na kakršnen koli način skušal opravičevati fašistične zločine, ki so se prerazli iz požiganja slavolokov in trgancov zastav v množični pokol v škednju, ker naše ljudstvo dobro ve, da pod takimi pogoji ni več varno življenja. Zločini, ki so se izvršili v nekaj dneh nazaj, so povsem taki, kakor so bili zločini, ki so bili pred 25 leti uvod v najstrašnejši teror, ki si ga je fašistični italijanski imperializem dovolil nad primorskim ljudstvom. Ves svet mora izvedeti, da so danes v Trstu v uniformah civilne policije ljudje, ki bi morali za svoje zločine v preteklosti stati pred ljudskimi sodišči in ne da svoj bestialno mržnjo do ljudstva danes znašajo nad množicami s tem, da požigajo, pretepajo in morijo po Trstu pod parolo, »da vzdržujejo red!«

Primorsko ljudstvo se je dvignilo in bo vztrajalo v tej borbi, dokler ne bo pregnan z naše zemlje slednji fašist, slednji SS-ovec in dokler ne bo uresničena obljuba samoodločbe, dokler bodo provokaterji skušali ovirati našemu ljudstvu izražanje svojih zahtev, dokler bodo na naših tleh še ljudje, ki bi na kakršnen koli drug način skušali predrugačiti dejansko stanje v JK. Julijska krajina hoče in mora v Jugoslavijo, ker tako hoče ljudstvo Julijske krajine, kateremu po vseh narodnih in gospodarskih pravilih to tudi pripada.

ZAHTEVAMO RAZPUST CIVILNE POLICIJE, KER ZARADI NJENEGA NASILJA NAŠI BRATJE V CONI A NISO VEČ VARNI ŽIVLJENJA

Brž ko je ljudstvo v coni »B« izvedelo za krvavi zločin v škednju, so se v vseh krajih po Primorskem dvignile desetstične množice in protestirale proti fašističnemu nasilju nad našim ljudstvom v coni »A«.

Kot prva je spregovorila Idrija, kjer je okrog petstičstotna množica na Titovem trgu dala duška svojemu ogorčenju, kjer so silne množice z nenehnim vzklikanjem zahtevale razpust fašistične civilne policije in spoštovanje naših zastav, simbolov svobode in samoodločbe ljudstva. Zbranim demonstrantom so spregovorili zastopniki MNOO-ja idrijski rudarji, mladina in zastopnica žen ter zastopnik Poverjenistva. Vsi so naglašali nezaslišno krivico, ki jo je moralo občutiti vse ljudstvo Julijske krajine, čigar glas, da naj razpuste civilno policijo, doslej ni bil uslišan. Množica je govornike prekinjala z vzklikanjem in manifestirala svojo neomajno borbeno pripravljenost, da stoji bratom v coni »A« v času stavke neomajno ob strani in jih podpre v naporih za doseg skupnih ciljev, da se celotna JK z mesti vred priključi Jugoslaviji. Potem se je razvil dolg sprevod po mestu, kjer so množice vedno znova protestirale proti fašističnemu nasilju v coni »A«, manifestanti so se nato ponovno vrnili na Titov trg in pozno v noč demonstrirali. Teh demonstracij so se ude-

ležile take množice ljudi kot še nikoli. Sprejete so bile tudi resolucije, naslovljene na zavezniško mednarodno razmejitveno komisijo in protestna resolucija na zavezniško vojaško upravo.

Dne 12. t. m. pa se je kar razvil cel plaz demonstracij. Tako je demonstrirala Ajdovščina, kjer je nad dvatisočstotna množica prišla na glavni trg in zahtevala razpust civilne policije in sklenila, da podpre tržaško stavko, da podpre stavkujoče delavstvo s tem, da pokrene najširšo nabiralno akcijo hrane za tržaške stavkujoče množice. Zbranim množicam so spregovorili zastopniki krajevnega odbora, sindikatov in Poverjenistva. Ljudstvo je nenehoma poudarjalo svojo neomajno pripravljenost, da podpre tržaško stavko in da ne bo nikdar dovolilo, da bi komur koli uspelo razbijati Julijsko krajino in kjer koli v naši Julijski krajini uvajati nasilje in teror. Tudi tu so bile sprejete protestne resolucije, naslovljene na zavezniško vojaško upravo, in resolucija, s katero se naše ljudstvo obrača na mednarodno zavezniško razmejitveno komisijo z željo, da spozna in ugotovi pravice ljudstva Julijske krajine, ki vse govore za priključitev te dežele k Jugoslaviji. Tudi v Ajdovščini so množice dolgo v noč protestirale po mestu in zahtevale, da se že vendar enkrat razpusti fašistična civilna policija in

da prevzame ljudstvo, ki ima edino pravico vladati zemlji, ki pripada njemu, oblast v roke.

Brž ko so tudi Vipavci zvedeli za zločin v škednju, so se zbrali na protestno zborovanje, kjer je množici spregovoril tajnik krajevnega odbora SIAU in naglasil, da v celoti razume razburjenje našega ljudstva, ki se dviga na protestna zborovanja, ter vidi, da civilna policija v coni »A« skuša uvajati fašistične metode nad našim preizkušanim prebivalstvom. Ko je govornik navedel vrsto žrtv, ki so padale v borbi proti fašizmu, so množice ogorčeno vzklicale: zahtevamo od ZVU, da takoj razpusti civilno policijo. Nato so ogorčene množice sklenile, da bodo s podvojenimi silami okrasile naša naselja, ko vendar vidijo, da naši bratje v coni »A« z življenji branijo naše zastave in slavoloke, tako da bo vsakomur, pa naj pride od kjer koli, že na prvi videz jasna zahteva našega ljudstva: Tukaj je Jugoslavija!

Vipavci so predlagali, da podpro stavkujoče v Trstu z zbiranjem hrane. Z navdušenjem so sprejeli predlog, da vsak poedinec odstopi skozi osem dni 5 dkg moke dnevno. »Ne samo osem dni, še naprej, če bo treba, damo,« je vzkliknila množica. »Dali bomo še več, do pokažemo, da je borba za Trst naša borba! Stavkujoči v Trstu naj vedo, da

jih v boju proti fašizmu podpira tudi Vipava.«

Po zborovanju se je razvil po Vipavi sprevod in množice se pozno v noč še niso razšle.

Prav tako so množice demonstrirale v Postojni, Grgarju in Tolminu. Ljudstvo je v Grgarju odšlo do demarkacijske črte in zahtevalo od zavezniških vojakov, da so poklicali dežurnega častnika, kateremu so izročili protestno resolucijo, naslovljeno na ZVU.

Dne 12. t. m. so ponovno demonstrirali v Idriji in ob tej priliki tudi sklenili, da bodo podprli stavkujoče tržaške množice s tem, da pošljejo hrano.

Na vseh teh zborovanjih so bile sprejete resolucije.

V Postojni se je zbralo okrog 2000 ljudi v mladinskem domu, kjer so obsojali zločinski napad fašistične civilne policije na neoboroženo ljudstvo, na žene in otroke, in zahtevali razpust te policije. Množici so spregovorili: Garcaroli Elo, v imenu delavstva je spregovoril tov. Primožič Jože, ves čas pa je množica ponavljajoče vzklikala: Proč s čerini! Na tem zborovanju je bilo tudi sklenjeno, da se udeležijo Postojnčani tržaške stavke s tem, da podpro stavkujoče. Zato so se takoj po končanem zborovanju vračale ženske in matere ter mladina in pionirji z ogromnimi košarami in jerbasi hrane.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

CONA »B« PROTESTIRA PROTI CIVILNI POLICIJI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

ne v mladinski dom, mnogi so prišli tudi po trikrat.

Okrog 18. ure so se začeli v Grgarju zbirati sprevali iz vasi Trnovo, Podgozd, Ravna, Ravne in iz samega Grgarja. Množica je neprenehoma vzklikala: proč s črnimi, proč s fašistično policijo. Zbranim demonstrantom je nato v nekaj besedah pokazal tajnik IO delo civilne policije v coni »A«, ki je poleg trgiranja zastav, zatiranja in pretepanja naših ljudi prišla z množičnimi umori, ki prav naše ljudstvo dobro spominjajo na fašistične zločine in na neposušeno nasilno prelito kri naših sinov in hčera.

Množica je govornika često prekinjala in z vzkliki obsojala delo fašistične policije in vseh, ki te policije kljub prošnjam našega ljudstva še do sedaj niso razpustili, ampak ji dajejo možnost, da pod krinko »čuvarjev reda in varnosti« vrši najpodslednejše zločine. Ljudstvo je tudi predlagalo, da se pridruži stavkujočim množicam v coni »A« s tem, da začne zbirati živila za stavkujoče, da na ta način podpre boreče se brate, ki so od nas nasilno ločeni z demarkacijsko črto. Predlog je bil z velikim navdušenjem sprejet. Nadalje je bila sprejeta protestna resolucija, naslovljena na ZVU, v kateri naše ljudstvo najodločneje zahteva razpustitev civilne policije.

Toda razjarjene množice se po govorih niso razšle, ampak so vsi skupno krenili do demarkacijske črte in tam odločno zahtevali razpust zločinske policije. Ves čas so dvigali nad množico vzkliki: Smrt fašističnim morilcem našega ljudstva, dol s civilno policijo!

Množica je iz svoje srede izbrala delegacijo treh zastopnikov, ki je

je bila tudi 84-letna ženica, ki je pozvala ostale, naj gredo skupno v Trst in naj tam poiščejo pravico za naše brate, naj se tam pritožijo na zavezniški vojaški upravi in naj povedo mednarodni zavezniški komisiji, kaj počenja fašisti in civilni policaji z ljudstvom v coni »A«. Na osnovi tega predloga je množica sklenila, da pošlje v Trst delegacijo, ki bo tolmačila ogorčenje in zahteve

dili delo fašističnih provokaterjev, ki skušajo v uniformah civilne policije ponovno vršiti zločine nad ljudstvom Julijske krajine, zločine, kakršne so vršili skozi 25 let fašističnega nasilja.

Takoj ko je prišla v Piran vest o množičnem umoru v Škedenju, se je v Piranu zbralo 700 manifestantov in obsodilo v polnem ogorčenju zločin ter zahtevalo takojšen razpust

spet pokazala vsa dežela s tem svojim enotnim ogorčenim nastopom proti množičnemu pobijanju ljudstva od strani civilnih policistov.

Z NAPERJENIMI PUŠKAMI SO JIM ZAPRLI POT

Kakor plat zvona je udarilo med ljudstvom po okraju Herjelle-Kozina, ko so zvedeli za množični umor, katerega so izvršili fašistični civilni po-

Julijska krajina mora v Jugoslavijo, ker to zahtevajo narodni in gospodarski interesi te dežele in ker le Jugoslavija lahko omogoči JK in njenemu ljudstvu miren razvoj in dosedaj pravega blagostanja delovnih množic.

tistih, ki so za vsako ceno skušali predrugačiti dejansko stanje v Julijski Krajini.

In vsa ta dvatisočglava množica se je razvrstila v veličasten sprevod, ki je krenil iz mesta. Toda naenkrat so se znašli pred demarkacijsko črto in tam so jim zavezniški vojaki z naperjenimi puškami in z nasajenimi bajoneti zaprli pot. Množica je protestirala proti takemu postopanju, protestirala pa predvsem zato, ker se je med vojaki nahajal tudi »črnih«, in toliko časa vztrajala v svoji zahtevi, da je »črnih« izginil. In prav v trenutku, ko je ta množica stala pred naperjenimi puškami, so tod mimo prišli štirje novinarji in slikali ta dogodek.

Na vztrajno ljudsko zahtevo, da hoče na grob svojih junakov, so jim odprli pot. Vse ljudstvo je odšlo peš do Bazovice. Na grobu junakov Bidovca in ostalih je najprej spregovoril tajnik okrajnega odbora in prikazal borbo primorskega ljudstva ter njegove žrtve, ki jih v tej vztrajni borbi nenehno daje ne le za svobodo Julijske Krajine, ampak zato, da se uniči poslednji ostanek fašizma. In kakor so pod fašističnim nasiljem padli prvi štirje junaki, tako so padli sedaj v Škedenju. Zatem sta sledili dve deklaraciji, nato pa so zbrane množice skupno zapele pesem: »Kot žrtve ste padli v borbi za nas...«

Potem so se množice disciplinirano vrnile nazaj v mesto, kjer so na predlog, ki je izšel iz samih ljudskih vrst, sklenili, da se takoj razidejo na

Otroci v Škedenju jočejo v razredu, kjer je streljal civilni policist.

ljudstva, ostali demonstranti pa so se pod noč razšli na svoje domove zbirati hrano, katero se ponoči vozili v Grgar. Tako je tudi eden izmed najbolj prizadetih okrajev iz cone »B« pokazal svojo popolno pripravljenost, da sodeluje v borbi proti ostankom fašizma z vsemi brati JK do končne zmage našega ljudstva, do priključitve naše dežele k Titovi Jugoslaviji, in že v prvi noči so zbrali okrog štiri kvintale živil.

civilne policije in obenem ponovno potrdilo svojo zahtevo po priključitvi celotne Julijske krajine s Trstom in vsi istrskimi mesti vred k Jugoslaviji. Prav tako so se 12. marca zvečer zbrale v Izoli množice in obsodile krvoprelitje v Škedenju in s tem obsodile delo fašističnih civilnih policistov in zahtevale razpust te policije, ki pod krinko varnostnega organa predstavlja zatočišče zločincev, kriminalcev, bivših fašistov in požigalcev naših domov ter današnjih povzročiteljev nereda, provokaterjev in morilcev. V Isoli je tritisočglavi množici spregovorilo več govornikov, ki so poudarili predvsem upravičenost ljudskega razburjanja, ki danes ogorčeno protestira proti takemu postopanju, ob katerem ni noben poštenjak več varen življenja v coni »A«.

Val demonstracij je zajel tudi Koper, kjer je demonstriralo nad tisoč ljudi, Marezige, kjer je demonstriralo 1200 ljudi. Smarje, kjer se je zbralo nad 2000 demonstrantov. Demonstranti so se povsod zbirali, noseč narodne, slovenske in jugoslovanske zastave z žalnimi trakovi. Na vseh teh zborovanjih so bile sprejete protestne resolucije, v katerih ljudstvo obsoja krvav zločin v Škedenju in najodločneje zahteva, da se razpusti civilna policija. Koprski okraj je v celoti zajel val ogorčenja in se množice enodušno pridružujejo stavkujočim bratom onstran krivične demarkacijske črte ter so začeli najširšo kampanjo za zbiranje živil, da jih odpošljejo v Trst.

Vsa tri mesta Isola, Koper in Piran so poslala močne delegacije na pogreb škedenjskih žrtev.

Julijska krajina je nedeljiva; mesta so njeno okno v svet. In to je

licisti v Škedenju. Ta val protestnega ogorčenja je zajel tako široke množice, da ga res ni bilo človeka v vsem okraju, ki ne bi tokrat stisnil zob: »Tudi mi moramo takoj spregovoriti; strelj, sproženi v množice v Škedenju, so strelj, sproženi v ljudstvo Julijske Krajine.« In res, proti večeru so se iz vseh strani okraja začeli zbirati v mestu z zastavami in vzklikali ogorčeno: »Zahtevamo, da se takoj razpusti civilna policija! Smrt »črnih«!

150 tisoč ljudi je sprejelo škedenjske žrtve na zadnji poti.

Cele dolge kolone so jih bile; prišli so peš, na voze in s kolesi. Nad dva tisoč se jih je zbralo. In vsa ta množica se ni zbrala samo zato, da dá duška svojemu ogorčenju nad samim zločinskim dejanjem, ampak da tudi dostojno počasti svoje junake. Naenkrat so padli iz ljudskih vrst predlogi, da bi odšli peš v Trst in se tam poklonili spominu junaških žrtev. Končno pa je množica sklenila, da odide v Bazovico, na grob junakov prvega množičnega pokolja primorskega ljudstva, junakov, ki so kakor škedenjske žrtve padli pod nasiljem

svoje domove in še isto noč zberejo čim več živil, katera bodo še v teku iste noči poslali v Trst. In ljudstvo je držalo svoj sklep. Se pred sedmo uro je odpeljal kot zadnji krepko naložen peti kamion živil proti Trstu.

Tako so tudi množice v Hrpeljah-Kozini pokazale, da se čutijo le nasilno ločene od bratov onkraj demarkacijske črte in da so pripravljene na vse napore in žrtve v borbi za uresničitev pravične ljudske zahteve po priključitvi celotne Julijske Krajine s Trstom in vsemi mesti vred k Jugoslaviji.

Borci Vipavskega VP so poklonili zastavo idrijskim rudarjem

Minulo nedeljo so borci in oficirji Vipavskega vojnega področja obiskali idrijske rudarje-borce na gospodarskem polju. S tem svojim obiskom so borci in oficirji dali vse priznanje rudarjem in njihovu požrtvovalnemu delu in prizadevanju, čim prej obnoviti porušeno domovino, čim prej izbrisati sledove vojnega razdejavanja.

K sprejemu gostov so se zbrali idrijski pionirji, mladina srednjih in strokovnih šol, rudarji in ostalo ljudstvo. Z rudarsko godbo na čelu so prikorakali gostje na Trg maršala Tita, kjer jih je pozdravil tov. Bevk, predsednik rudniškega sindikata. Nato je delegacija treh borcev izročila rudarjem umetniško izdelano zastavo v spomin na njihove žrtve, ki so jih doprinesli v teku narodno-osvobodilne borbe, ki so se je med prvimi udeležili, in v priznanje za nesebično, požrtvovalno delo, ki ga vršijo v današnji borbi za gospodarsko neodvisnost dežele.

Komisar Vipavskega vojnega področja tov. Zorko in tov. ing. Aljančič,

pomočnik tajnika PPNÖ, sta v kleknih besedah prikazala vrlino in požrtvovalnost našega rudarja, ki se v tej težki povojni dobi zaveda, da je le od dela naših lastnih rok odvisna bodočnost.

Idrijski rudar Kobal se je v prisrčnih besedah zahvalil za podarjeno zastavo in poudaril, da bo vihrala kot simbol udarnosti, kot znak tesne povezanosti delavstva in borcev junaške Jugoslovanske armade, ki se bore za isti skupni cilj: za svobodno Primorsko v Titovi Jugoslaviji.

Popoldne so priredili na čast gostom vokalni koncert, igralska skupina VVP pa je v dvorani hotela Didich prikazala trodejanko »Rojstvo v nevihti«, vojaški pevski zbor pa je nastopil z narodnimi in partizanskimi pesmimi. V prijetnem večeru so delavci ter borci in oficirji JA potrdili, da delamo vsi za isti veliki cilj, za priključitev k Jugoslaviji, za boljše življenjske pogoje vsega delovnega ljudstva.

Pri ranjencih, ki so omahnili pod zločinskimi streli civilne policije.

odšla do zavezniškega oficirja, mu izročila protestno resolucijo ljudstva in obenem raztolmačila ogorčenost ljudstva, ki danes z nezaupanjem zre v cono »A«, kjer našim bratom trgajo fašisti simbole in kjer pošteno ljudstvo ni več varno življenja. Med množico demonstrantov

Brž ko so množice v Kopru in po koprskem okraju zvedele za zločinsko postopanje fašistične policije in za umor v Škedenju, jih je zajelo silno ogorčenje, ki je našlo svojega izražanja v množičnih demonstracijah v koprskem okraju, kjer so skupno s Slovenci in Italijani obso-

Ljudstvo se je zgrnilo ob žrtvah civilne policije.

Tudi pri nas se usmerja prehrana v smislu ljudskih koristi

Zaradi strašnega opustošenja Primorske v sedanji vojni je vprašanje prehrane dokaj težko vprašanje, posebno še v nekaterih predelih, ki so bili prav za prav vedno pasivni in ravno tiste kraje so Nemci najbolj izropali. To so kraji v Istri, Grgarju in Cerknem. Poleg teh krajev pa je treba oskrbeti z zadostno prehrano naše industrijske centre, ker je od prehrane odvisna zmogljivost delavca in torej tudi dvig naše celotne produkcije.

Da se zagotove osnovne potrebe ljudstva, je »Odsek za trgovino in preskrbo« vzel iz proste prodaje nekatere vrste blaga in določil za to blago načrtno razdeljevanje. Te vrste blaga so osnovni predmeti prehrane, žitarice vseh vrst in izdelki iz njih, dalje maščobe, sladkor, važna semena itd.

Tu nas predvsem zanimajo živila in zato prinašamo v naslednjem razdelilniku, po kateri se bodo delila živila. V njej so predvideni normalni obroki hrane, dalje dodatne živilske nakaznice za težje delavce in še dodatni obrok za najtežje delavce v rudnikih in tovarnah. Posebne dodatne nakaznice dobijo dojenčki in otroci do drugega leta starosti, katerim se predvideva zlasti povečanje sladkorja, riža, bele moke itd. Poleg tega pa bodo tudi noseče žene deležne posebnega dodatka v hrani.

Tako je Odsek za preskrbo upošteval vse sloje in vse prilike, v katerih živijo in delajo, in tako pravično razdelil racionirana živila.

Obroki živil za mesec marec 1946.

Za mesec marec 1946 se bodo delila potrošnikom Slovenskega Primorja cone B na živilske nakaznice sledeča živila:

1. Na osnovne živilske nakaznice:

- a) na vsak odrezek za kruh 400 gr kruha ali 300 gr moke, skupaj na vse odrezke 12.500 gr kruha ali 9.300 gr moke ali 10.300 gr žita;
- b) na odrezke za zakuho št. 1 do 10 1 kg koruzne moke ali zdroba, na odrezke št. 11 do 20 pa 500 gr testenin;
- c) na mesne odrezke št. 11, 12, 13 in 14 na vsak odrezek po 150 gr svežega mesa ali 250 gr mesnih konzerv;
- d) na odrezek za sladkor 300 gr sladkorja;
- e) na odrezek 15 a ali na odrezek za sol 500 gr soli;
- f) na odrezek 15 b 500 gr marmelade;
- g) na odrezek za milo 150 gr mila.

2. Na dodatne nakaznice za dojenčke do prvega leta starosti:

- a) na odrezek Doj-151 700 gr sladkorja;
- b) na odrezek Doj-152 1500 gr bele moke;
- c) na odrezek Doj-153 230 gr mila (pol komada).

3. Na dodatno nakaznico za otroke v drugem letu starosti:

- a) na odrezek Otr. 161 700 gr sladkorja;
- b) na odrezek Otr. 162 500 gr riža;
- c) na odrezek Otr. 163 1500 gr bele moke;
- d) na odrezek Otr. 164 230 gr mila (pol komada).

4. Na dodatne nakaznice za otroke od 3 do 7 let starosti:

- a) na odrezek Otr. 171 400 gr sladkorja;
- b) na odrezek Otr. 172 150 gr mila (tretjina komada)).

5. Na dodatne nakaznice za noseče žene:

- a) na odrezek N marec-1 700 gr sladkorja;
- b) na odrezek N marec-2 3 kg moke;
- c) na odrezek N marec-3 500 gr riža.

6. Na dodatne nakaznice za težke delavce:

- a) na vse odrezke za moko skupaj 4 kg moke;
- b) na dva odrezka za zakuho skupaj 1,50 kg koruzne moke ali zdroba;
- c) na vse odrezke za meso skupaj 1,30 kg mesnih konzerv ali krvavic;
- d) na dva odrezka za maščobo skupaj 250 gr maščob;
- e) na odrezek 1 E 400 gr sladkorja;
- f) na odrezek 1 F 1 kg sira

7. Na dodatne nakaznice za najtežje delavce:

- a) na vse odrezke za moko skupaj 6 kg moke;
- b) na dva odrezka za zakuho skupaj 2 kg koruzne moke ali zdroba;
- c) na vse odrezke za meso skupaj 2,60 kg mesnih konzerv ali krvavic;
- d) na dva odrezka za maščobo skupaj 500 gr maščob;
- e) na odrezek 2 E 700 gr sladkorja;
- f) na odrezek 2 F 1 kg sira.

Vsi potrošniki so dolžni takoj prenotirati živilske nakaznice pri svoji zadrugi ali trgovcu. Zadruga in trgovci porežejo od predloženih nakaznic naročilnice ali prijave odrezke. Ker na dodatnih nakaznicah za otroke in noseče žene teh odrezkov ni, je uporabiti kot prijave odrezke sledeče:

1. dodatna nakaznica za dojenčka odrezek Doj-155;
2. dodatna nakaznica za otroke v 2. letu odrezek Otr-165;
3. dodatna nakaznica za otroke od 3 do 7 let odrezek Otr-175;

ODLOMEK IZ »DEMOKRATIČNIH« MANEVROV

»KER BI LAHKO NE BILO VEČ ČASA ODPOTOVATI IN BI SE NAŠLO PREHOD ZAPRT...«

Iz civilne bolnišnice v Postojni so bile te dni od svoje nadrejene redovne oblasti nemudoma odpoklicane štiri sestre-usmiljenke reda sv. Vincenca s sedežem v Turinu.

Novica sama bi bila sicer brezpomembna, ako bi ne stala za tem zopet ena izmed mnogih znanih fašističnih zvijač in provokacij, kar se čisto jasno vidi iz poziva samega, kjer piše dobesedno takole: »Prišel je do mene glas o kritični točki, ki jo ta zemlja prestopa. Novice za resnično tolašljive in nas ne puste brez skrbi za usodo naših sester. Moj družbeni svet je torej proti svoji volji odločil odpoklicati jih takoj iz te bolnišnice; odlašanje bi bilo neprevidnost, ker bi položaj lahko postal težji, ker bi lahko ne bilo več časa odpotovati in bi se našlo prehod zaprt...«

V pozivu izraža pisec med drugim tudi obžalovanje, da morajo sestre zapustiti svoje »sijajno« delovno polje — »magnifico campo d'azione«. Če je to delovno polje bilo samo sa-

maritansko, potem se ni nič spremenilo, če pa je bilo njih delovno polje še drugje, se je pa v toliko spremenilo, da je »za fašiste vse prej kot sijajno.

Omenjene štiri sestre so bile v postojnski bolnišnici že več let. Ob nastopu naše ljudske oblasti so ostale na svojih mestih in vršile svoje delo naprej, kot bi se nič ne spremenilo. Imele so hrano, stanovanje in plačo kot vsi drugi uslužbenci. Prav tako jih pri opravljanju njihovih verskih dolžnosti ni nihče motil ali oviral. In vendar ta nenadni odpoklic, ki pa je verjetno bolj začudil sestre same kot pa nas.

Kdo je odšel do sedaj iz cone B? Zbežali so ustaši in mihajlovičevci, zbežali so vsi tisti protiljudski fašistični gonjaki, ki so se bali pravične sodbe trpinčenega ljudstva za svoja izdajalska dejanja. In danes odhajajo še tisti, ki zerno poslušajo in slede ukazom tistih, ki iz »demokratične« Italije in zone A Julijske krajine s huronskim glasom vpijejo v

4. dodatna nakaznica za noseče žene odrezek N-6.

Zadruga ali trgovec mora vse prenotirane nakaznice opremiti s svojim žigom ali podpisom. Na posamezne odrezke se hrana ne sme izdajati, ampak morajo potrošniki predložiti zadrugi ali trgovcu celo živilsko nakaznico. Trgovci in zadruga dostavijo okrajnemu odseku za trgovino in preskrbo do 10. t. m. nalepljene naročilnice in prijave odrezke na polah po 100 komadov. Okrajni odseki za trgovino in preskrbo izdelajo takoj razdelilnik in ga izročijo podružnicam Prerada zaradi razdelitve živil zadrugam in trgovcem.

Kako razumemo naše bodoče naloge

Pred kratkim so bile na glavnem odboru SIAU v Trstu postavljene bodoče naloge Slovensko-italijanske antifašistične unije, to je program, ki torej velja vsem antifašistom Julijske Krajine, to je program ljudskih množic Julijske Krajine. Ta program je dejansko izoblikovana volja in zahteva našega ljudstva in pomeni torej njegovo uresničenje, samo uresničenje ljudske volje, ki stremi za tem, da na osnovi borbe proti sovražnikom delavnih ljudskih množic ustvari ljudsko demokracijo; predpogoj za doseg blagostanja ljudstva samega.

Že prvi pogled na bodoče naloge nam jasno pokaže, da gre in da mora iti vse naše delo v smeri utrjevanja ljudske oblasti, ki je najmočnejše jamstvo za to, da si naše ljudstvo lahko obdrži in razvije demokratične svoboščine, da očuva svojo suverenost in da nosi s seboj poroka, da mu je omogočeno svobodno izražanje volje in svobodno izbiranje organov ljudske oblasti. Že to prvo dejstvo nosi s seboj osnovni ljudski protest proti dekretirani oblasti, ki je tako rekoč predhodnik fašizma.

svet o nasilju in brezpravnosti, ki vlada v Jugoslaviji in po njej zasedeni zoni B. Vpijejo ustaši, koljaši, vpije Anders, vpije Marhoti, vpijejo vsi fašisti-brezdomci, za katerimi gre kletev stotisočev, milijonov, katerim so ti zločinci uničili vse — sestre, brate — domove.

Ni se ne bomo začudili, če bo čez nekaj dni »Voce libera« in za njim vsi reakcionarni »kričači« zavpili na ves glas, da iz zone B bežijo usmiljene sestre pred nezaslišanim terorjem, ki se vodi proti cerkvi in veri. Poznamo te stare, preizkušene fašistične metode. Primorsko ljudstvo dobro ve, da se bodo ti sleparji v tem odločilnem trenutku poslužili vseh laži in podlosti, iskali incidentov in vzrokov za napad na našo ljudsko oblast in ker vzrokov ni, da jih bodo sami ustvarili, kot bodo sedaj razpihnili to »umetno ustvarjeno preganjanje usmiljenih sester«. To nas ne moti, zato se bomo le še silneje borili za našo sveto in pravično stvar — za priključitev k Jugoslaviji.

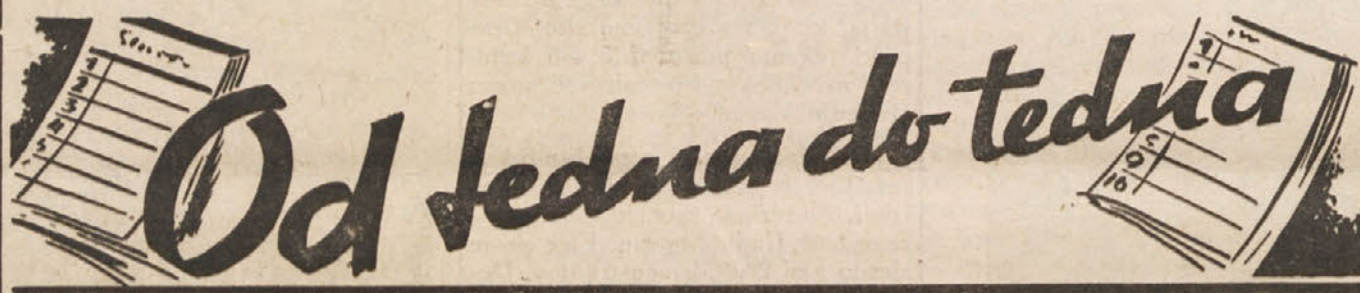
Prav pri nas v Julijski Krajini stopa v zvezi z ostalimi nalogami tesno strnjena naloga utrjevanja in poglobljanja slovensko-italijanskega bratstva. To je ena izmed osnovnih demokratičnih pridobitev naše skupne borbe, ki že v svojih principih odklanja vsako vmešavanje s strani zunanjih sil, protiljudskih elementov v pogledu graditve naše dežele in v pogledu slehernega reševanja problemov te dežele. Jasno je, da prav ta dejstva nujno mobilizirajo ljudske množice v borbo za utrditev najširše ljudske demokracije, v borbo za obrambo ljudsko demokratičnih svoboščin, kjer koli bi bile te po protiljudskih elementih ogrožene.

V tej borbi kajpak nalete ljudske množice na najodkriterega sovražnika — to so ostanki fašizma, fašistični sodelavci, podrepaniki in narodni izdajalci, in njim velja naš prvi skupni udarec, tem izdajalcem! V kolikor pa je ta zalega prikrita ali pa se je celo udeležila konkretno v coni A v vrste dekretiranih oblastnikov, pa stopajo ljudske množice na plan kot tožnik in zahtevajo neizprosno čiščenje teh izdajic, zavedajoč se v celoti, da predstavljajo prav ti elementi osnovnega vnašalca mednarodne reakcije na naša tla.

V tej svoji borbi pa naletimo še na enega sovražnika, to je na skupino protiljudskih elementov, ki se samo skriva pod različnimi imeni, ima pa en sam skupen interes, in ta je gospodarsko izrabljanje in ropanje našega ljudstva. To so črnoborzi, spekulanti, dobičkarji, delamržeži, saboterji in vsi tisti, ki bi se radi okoriščali na račun trpljenja in bede naših ljudi. In če komu danes velja borba, velja tem, ki nam v teh razmerah skušajo vzeti, zločinsko vzeti še to malo kar imamo. S pobijanjem in razkrinkavanjem teh naših nasprotnikov zavarujemo najosnovnejše življenjske pogoje vsem, ki danes delajo, in omogočamo pomoč vsem potrebnim, v prvi vrsti žrtvam vojne.

Kakor vse te zahteve, ki jih naše ljudstvo v dnevni borbi uresničuje, tako je vznikla in se danes postavlja kot glavna in osnovna naloga pred nas vse, naloga neizprosne borbe za priključitev Julijske Krajine in Trsta k FLRJ in odločno odklanjanje kakršnega koli vmešavanja s strani protiljudskih elementov v to, ker je to stvar, ki se tiče zgolj ljudstva Julijske Krajine samega.

Te naloge so jasne, jasne predvsem zato, ker jih je postavilo nesebično boreče se ljudstvo in ne zaradi tega, da jih postavlja, ampak samo zato, da vsi zvedo, zakaj se naše ljudstvo bori in dela. Vsak na Primorskem ve, da hoče in mora Julijska Krajina biti priključena k Titovi Jugoslaviji, vsak ve med nami, da je edino ljudska oblast plod naše narodno osvobodilne borbe in da med nami ni in nikdar ne bo mesta za vse tiste, zaradi katerih bi na kakršen koli način moralo naše ljudstvo trpeti škodo. Torej so tudi te naloge spet zahteva primorskega ljudstva, neizprosna borbena zahteva, katero mora spoštovati vsak in prav vsak, kdor noče, da mu naše ljudstvo ne strga z obraza krinke in ne razkrije tako, kakor je razkrilo v zadnji dobi »uradno Italijo«, »britansko noto o internacionalizaciji«.

Če je danes v mednarodnem političnem življenju kaj važnega, potem je to vprašanje Trsta in dogodka, ki se s tem v zvezi odigravajo. Skedenj je postal pozornica, kjer skuša mednarodna reakcija s fašističnimi propalanci, nezaslišanim terorjem in celo uboji nedolžnih ljudi predrugačiti dojansko stanje, kakršno je v Julijski Krajini in v Trstu samem.

Slavoloki, slovenske in jugoslovanske zastave, slovenske napisne deske na trgovskih in drugih lokalih, so postali mednarodno politično vprašanje, posebno sedaj, ko je prispela v Trst mednarodna komisija. Fašistični teroristi, ki so po žalostnem propadu Italije in Nemčije našli hvaležno mesto za nadaljevanje krvavega protiljudskega dela, so jasen dokaz, da borba Združenih narodov za dokončno uničenje fašizma še zdaleka ni dosegla povsod tiste stopnje in tiste ostrine, da bi pomedla s temi barbari, ki so pripravili človeštvu toliko gorja in ki bi hoteli danes opehariti miroljubne narode za njihove pravične zahteve in si ustvariti pogoje za kasnejše imperialistične podvige.

Ti fašisti, ki so se zagrizeno borili proti zaveznikom, ki so streljali in pobijali sestreljene zavezniške letalce, se danes v uniformah zavezniške civilne policije besno zaletavajo v slovenske zastave, v slovensko lice Trsta in vse Julijske Krajine. Ne strajajo se krvi nedolžnih, da bi ustrovali ljudstvo, da bi preslepili medzavezniško komisijo. Toda primorsko ljudstvo dobro pozna te elemente, 4 leta je prenašalo najhujše napore, trpelo, se borilo in umiralo, samo da bi se rešilo teh pljavk, da bi svobodno zadihalo združeno z brati v Jugoslaviji.

Zavezniška vojaška uprava je bila večkrat opozorjena od zastopnikov ljudstva o fašističnem sestavu civilne policije, danes pa vse ljudstvo zahteva takojšen razpust civilne policije, ki po svojem sestavu in dejanjih spominja na osvražene fašistične formacije. Ako tudi po tem primeru ZVU ne bo ukrenila ničesar, da se odpomore temu nevarnemu stanju, se ne bomo mogli otežiti vtiša, da so na delu sile, ki zasledujejo jasen namen, da zopet prav na ozemlju izmučenega Primorja ustvarijo novo žarišče sporov in nemirov.

V Trstu je danes v znak protesta in kot zahteva za razpust civilne policije splošna stavka vsega delavstva, ljudstvo Julijske Krajine pa podpira stavkujoče in so tako pridružuje delavcem v boju za svoje pravice, za pravice vsega primorskega ljudstva.

blizu jugoslovanske meje, in rožljajo z orožjem, izvajajo incidente, organizirajo teroristične akcije proti novi Poljski in Jugoslaviji.

Podpiranje Andersove armade je neslavno nadaljevanje tiste sovražne linije, ki jo je ubiral London v pogledu demokratične Poljske z denarnim podpiranjem reakcionarne emigracije na angleških tleh, s podpiranjem poljske fašistične klikke z imenom »vlade«, ne želeč priznati demokratične vlade poljske republike. Tako piše moskovska revija »Nove Vremja«.

V Grčiji je nastalo drugo stanje

Tu nameravajo monarhistični elementi, ki izkoriščajo bivanje angleških čot v državi, potvrditi volitve. Kot značilen odgovor na trditve, da v Grčiji baje vlada »normalno politično ozračje«, je prišlo za fašističnim udarom na Peloponez do vstaj, ki je izbruhnila na otoku Ke-faloniji. Proti izvedbi volitev v pogojih nebrzdane terorja monarho-fašistov niso protestirale samo demokratične organizacije, ki zastopajo veliko večino grškega ljudstva, ampak tudi cela vrsta oseb, ki so v vladi. Ti zahtevajo odgovore volitev. Nekateri člani Sofuliove vlade zapuščajo vlado v znak protesta. Grški tisk poroča, da je pričakovati v kratkem odstopa mnogih ministrov, ki so v republikanskem centru. V Grčiji se svetovna in domača reakcija zelo trudi, da bi popolnoma zatrla progresivni razvoj ljudskih množic in je tako spremenila Grčijo v žarišče fašistične reakcije.

Tudi Bolgarije »Domovinske fronte«

ne morejo gledati v njenem svobodnem razvoju in spodbujajo bolgarsko opozicijo, naj se ne ravna po sklepih moskovske konference, ampak naj postavi nove pogoje za sprejem v vlado. Tako nekako je bilo povedano v spomenici, ki jo je državno tajništvo ZDA izročilo generalu Stojčevu, predstavniku Bolgarije v Washingtonu, o stališču ameriške vlade glede sklepov, ki so bili sprejeti na konferenci treh zunanjih ministrov o Bolgariji.

Vlada ZDA si tolmači moskovski sklep v tem smislu, da je treba predlagati bolgarski vladi in opoziciji, naj določa obojestransko sprejemljivo podlago za sodelovanje dveh članov v bolgarski vladi, ki bosta zastopala opozicijske stranke. Vlada ZDA tega ni nikdar pojmovala v smislu, da bi se na opozicijo izvajal pritisk z namenom da bi formalno imenovala dva kandidata za sprejem v vlado neglede na pogoje njihovega sodelovanja.

Čeprav moskovski sporazum ne določa nikakih specifičnih pogojev vstopa dveh predstavnikov opozicije, do-

loča po mnenju vlade ZDA, da mora sodelovanje teh predstavnikov temeljiti na pogojih, ki so sprejemljivi tako za bolgarsko vlado kakor tudi za opozicijo.

Nekateri londonski listi so tudi objavili, da so ZDA poslale nekakšno noto bolgarski vladi, v kateri je rečeno, da je bolgarska vlada napačno in celo nekonkretno tolmačila sklep moskovske konference v pogledu Bolgarije, kar pa ne odgovarja resnici.

Deklaracija vlade ZDA bolgarski vladi z dne 22. februarja more podžgati bolgarsko opozicijo k odporu do sklepov, sprejetih na moskovski konferenci treh ministrov. Iz tega sledi, da vlada ZDA s svojo deklaracijo ni pripomogla k realizaciji sklepa moskovske konference, ampak je z njo prav nasprotno, podžgala opozicijo k sabotaži sklepa, ki je bil sprejet v prisotnosti predstavnika ZDA.

V Poljski, Romuniji in Grčiji

se pripravljajo na parlamentarne volitve, piše Tassov komentator. Dve veliki demokratični delavski stranki v Poljski: poljska delavska partija in poljska socialistična stranka sta predlagali ustanovitev enotnega volivnega bloka 6 političnih strank. Kot temelj bloka je postavljeno načelo enakopravnosti. Kljub prizadevanju ustvariti enoten blok, do tega ni prišlo zaradi nerazumevanja nekaterih reakcionarnih elementov, ki so se vedno borili proti kmetkemu gibanju, sedaj pa delajo določene račune v zvezi z bližnjimi volitvami v upanju, da bodo v primeru zmage z Andersovo armado uničile demokratične pridobitve poljskega ljudstva. Poljski tisk in velik del javnosti izražata nezadovoljstvo nad stališčem, ki ga je zagovarjalo vodstvo Mikolajevske stranke ob vprašanju volitev. Demokratične stranke in organizacije imajo za seboj ogromno večino ljudstva. Po mnenju teh množičnih strank lahko stališče Mikolajevske stranke privede samo do tega, da ga bo zapustil del članstva, stranka se bo spremenila v protiljudsko organizacijo. Ostale stranke so izjavile, da bodo pri volitvah nastopile s skupnimi gesli za čim hitrejšo obnovo domovine.

V Romuniji je vlada Narodne demokratske fronte

ki jo vodi dr. Groza, dosegla v letu dni, odkar je na oblasti, pomembne uspehe. Obnovili so celo vrsto panog narodnega gospodarstva, v teku je agrarna reforma, odpravljena je brezposelnost. S tem, da so dobro vodili notranjo upravo dežele, so si pridobili tudi priznanje ZDA in Velike Britanije. Tudi tu bodo osnovne demokratične stranke nastopile kot enotni volilni blok. Na ta način prehajajo reakcionarne sile, ki se zbirajo okoli tako imenovanih »godovinskih strank« preživeli lisjakov Maniuja in Bratianuja, vedno bolj v politično osamelost.

Tu se je ustanovil IX. korpus

Slavolok na razpolju v Čepovanu.

Ko se je primorsko ljudstvo dvignilo v vesplošno vstajo, so odhiteli junaki v gozdove in po Grgarskem, Cerkljanskem in Tolminkem je rasla nova svobodna Primorska. V borbah in naporih se je v teh zapuščenih predelih kalilo ljudstvo, rasla je ljudska vojska, ljudska oblast, rasla je prava Primorska. Zato je tu zrasel tudi IX. korpus.

Tam v Gorenji Trebuši, od vseh strani dobro zavarovani pred vdori fašističnih zverj, se je v hiši pri Bratužu, po domače pri Skoku, ustanovil sredi zime decembra 1943 junaški IX. korpus, sin primorskega ljudstva, del zmagovite Jugoslovanske armade.

V Gorenji Trebuši so bili vedno partizani. Tu je bil ves čas štab III. operativne zone, tu so bili general-major Lado Ambrožič-Novljan, komandant korpusa, major Strela, Dušan Kveder, Tomaž in še nekateri.

Pri Skokovih so bili kakor doma, tam je bilo domovanje IX. korpusa. Skokovi dekleti poznajo vsi in oni dve se tudi dobro spominjata tistih velikih dni, ko se je po Grgarskem in Cerkljanskem odločala usoda o

bodočnosti primorskega ljudstva, v težkih borbah naših partizanov za svobodo.

Tovarišica Dragica med drugim pripoveduje: Nemci so tód okoli tudi bombardirali in prav našo hišo. Dragica je s korpusom vse doživljala — dobro in hudo, ona ve za vse skrite bunkerje, v katerih so bile tehnike, skladišča in v katerih so se skrivali, kadar so navalile nacišistične tolpe. Ona je obveščala naše borce o sovražniku oziroma njegovih premikih, in tudi sama šla za njimi, ko so Nemci udarli. Šestindvajsetkrat so bili Nemci v Gornji Trebuši, šestindvajsetkrat je ta svobodni košček primorske zemlje občutil nasilje fašističnih zverj. Dvakrat jih je v marcu 1945 prepočila iz Gornje Tribuše VII. brigada.

In tudi prvo obletnico ustanovitve IX. korpusa so naši partizani proslavili prav pri Skokovih, kjer je bil korpus ustanovljen.

In iz Tribuše se je razvijala borba IX. korpusa v šir in dalj, dokler ni zajela slednje vasi v Julijski krajini.

Danes spet v borbi

Dekle krasi spominsko desko na kraju, kjer je padel partizan.

In tega ne more prezreti, kdor tudi danes pride na Grgarsko. Od povsod pozdravijo človeka ruševine požganih in razbitih vasi. Toda, te ruševine niso zapuščene in mrtve, neumorni ljudje popravljajo in delajo po vaseh. Čepovan, Lokve in tam okrog, kjer je res vse požgano, so si pred zimo postavili nekaj zasilnih barak.

Vsaka vas na Grgarskem je v teh dneh lepo okrašena in od daleč te pozdravljajo ponosni slavoloki, ki odražajo zahtevo in voljo primorskega ljudstva; ljudstva, ki je raslo skupaj s IX. korpusom in ki je neločljivo od njega. Najbolj zapuščen hribovska bajta je okrašena, na njej boš videl peterokrako zvezdo, slovensko zastavo in okorna roka je pod vse to napisala: Tu smo Slovenci! To je glas tega ljudstva, ki ve, za kaj se je borilo. In slavoloki po Grgarskem! Če dni so ljudje iz vseh zaselkov znašli skupaj brinje in smrečje in

gradili slavoloke, da na čim lepši način na zunan izražajo svojo zahtevo: Hočemo v Jugoslavijo!

Kako je prav ta kos primorske zemlje v celoti razumel važnost okrasitve vasi in hiš, kaže poročilo o tekmovalstvu v pogledu okrasitve med Grgarjem in Čepovanom, ki se približno takole glasi: Dne 2. marca je ljudstvo področja krajevne edinice Grgar napovedalo tekmovalstvo ljudstvu krajevne edinice Čepovan v tem, kdo bo napravil več slavolokov, kdo bo napravil lepše slavoloke in kje bodo vasi lepše okrašene. Posebna komisija, ki so jo sestavili skupno Čepovanci in Grgarci, je ugotovila sledeče uspehe tekmovalstva: Grgar je postavil 15 slavolokov ter okrasil prav vse hiše, razen ene. Od slavolokov so trije silno lepi, parole so udarne in v celoti izražajo ljudsko zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji. Upoštevali je bilo treba tudi, da je morala mladina voziti smrečje 12 km daleč. Razen tega so Grgarci postavili spominsko piramido na čast padlim borcem ter žrtvam fašističnega nasilja. Poleg tega so v Grgarju postavili pet velikih zvezd z električno razsvetljavo in izdelali iz kamena na hribu napis: Tito naš! Čepovan je postavil tudi 15 slavolokov ter okrasil vse hiše. Izredno lepi so štirje slavoloki, na Kobiliči so napisali ogromen napis: Tito, s 6 m velikimi črkami. Postavili so šest zelo visokih mlajev. Posebno lepo je okrašena hiša, kjer je bilo nastanjeno poveljstvo IX. korpusa.

Na podlagi teh ugotovitev je komisija odločila, da je Čepovan zmagal v okrasitvi, Grgar pa v tem, da

je izbral lepše parole. Tako se je končalo tekmovalstvo v samem grgarskem okraju, ki je pokazalo, kako ti ljudje, ki so sodoživljali vso borbo Primorske za svobodo, v celoti razumejo važnost tega, da tudi danes na zunan izražajo to, za kar so v času oborožene borbe žrtvovali prav vse.

V vsem Čepovanu te posebno opozori docela požgana hiša, ki pa je okusno okrašena in vsakdo v vasi ve povedati, da so fašisti zahtevali od samega gospodarja, da jim je dal vžigalice, s katerimi so mu zažgali hišo. In ta gospodar je danes sam iz smrekovih vejic napisal na svoj požgani dom: Tu smo Slovenci! Zgorela je hiša, ni pa mogla zgoreti zavest in občutek slovenstva, ki je danes še močnejša, še upornejša.

Sploh na vsakem koraku te pozdravi na Grgarskem kaj novega. Tekmovalje je gotovo, ljudje pa niso prenehali okraševati. Pred eno vasjo vidiš, kako grade slavolok, ki bo v kratkem dokončan, tam za drugo pa vidiš dekle, ki krasi skromno desko, na kateri piše, da je tu padel partizan, ki je branil dom, ki je branil Primorsko, ki je odšel v borbo, da uresniči težnje vsega svojega ljudstva: Mi hočemo Jugoslavijo!

Tak je vtis, ki ti ga danes nudi Grgarsko. Kakor je bilo v času borbe vse borbeno in pripravljeno na najvišje žrtve, kakor so takrat skrivali ljudje in obveščali partizane — svoje borce za svobodo, tako so danes ti ljudje vsi na delu, da okrase svoje domove, da dajo zunanje izražanje vsemu svojemu žrtvovanju, da tako čim bolj jasno poudarijo svojo zahtevo po združitvi z Jugoslavijo.

Tako krasi Čepovanci svoje domove.

Grgarci postavljajo slavolok.

Iz borb IX. korpusa: Uničili smo rudnik

»Se vedno sneži,« de tovariš Zvonko, ki je prvi vstal in šel gledat vreme, »moramo pohiteti, ker bo ura kmalu pet!«

Zajtrkovali smo in natovorili nahrbtnike z ekrazitom.

Neslišna je naša hoja po novozapadlem snegu skozi vas. Predno se prične daniti, smo že preko glavne ceste. Potem krenemo v hrib po borovem gozdu. Na planini počijemo, tovariš Sočan pa razdeli malico, ki so jo prejšnji večer pripravile tovarišice. Pred seboj vidimo vrh Mangarta, odet v belo, snežno odejo; samo navpične stene so sive.

Pot je postala naporna. Zaradi snežnih zametov jo sploh ni videti. Vrstimo se. Vsak nekaj časa gazi spredaj sneg. Rušje, upognjeno in vse pokrito s snegom, nam je naravna past, v katero se vodnik večkrat pogrezne do pasu. Na grebenu tuli ledenomrzla burja, skozi katero se s težavo prebijamo naprej. Smo v višini 2000 metrov nad morsk gladino. Zavijemo navzdol.

Pod nami gruča stavb, ki niso podobne navadni vasi, — Rajbelj — rudnik svinca in cinka, bogastvo, ki ga črpa Hitler. Raz strmine, po kateri se spuščamo, se utrga plaz in nas z brzino potegne v dolino. Nič hudega, samo sneg je treba počistiti iz vseh žepov, najbolj pa nagaja tisti za vratom.

Tretja ura. Ob ognju grejemo svoje premle ude in sušimo mokre obleke. V kolibi nekateri dremajo, drugi pripravljajo vžigalne vrvice in bašejo ekrazit v že pripravljene vrečice. »Čas je iti naprej,« de tovariš, ki je pazil na ogenj. Težko je vstati in iti v temno, mrzlo noč. Pod nami vse razsvetljeno.

Težko bo priti neopaženo do cilja. Kot na dlani vidimo pred seboj z močnimi električnimi žarnicami razsvetljene hiše in okolico. Nemirne misli me spreletavajo, pa mi takoj preidejo, ko vidim na tovariških drznih in odločnih potezah.

V čarobni razsvetljavi vidimo lepo in veliko stavbo — naš cilj. Tik pred nami na poti vidimo sovražno patroljo, brezskrbno se pogovarjajo. Nismo jih razumeli, bili so Nemci. Eden

Za take ni mesta med poštenimi Slovenci

Mnogo je bilo že pisano o brezvestnežih, ki danes po tako strašnem uničenju, ki nam ga je prinesla vojna, še vedno ostajajo zakrknjeni špekulanti, še vedno skrivajo različno blago pred ubogim ljudstvom, ki je prišlo ob vse, bodisi, da so jim pokradli ali požgali fašisti, ali pa so sami darovali našim borcem poslednje kose obleke, poslednje odeje, da so vztrajali, da so zdržali v borbi in nas osvobodili.

In danes mnogi od teh borcev, ki so se žrtvovali za vse, tudi za one, ki še z mezincom niso mignili za skupno stvar narodne osvoboditve, ki so v dneh, ko je narod trpel in se boril, mislili le nase, danes ti borci ležijo ranjeni in onemogli v bolnicah in upravičeno pričakujejo pomoči od ljudstva, za katerega so krvavili. Naša sveta dolžnost je, da skrbimo zanje, da jim nudimo kar največ moremo, da jim olajšamo trpljenje, da pospešimo njih okrevanje. Vendar, to nam pričajo dejstva, se še najdejo posamezni tipi, ki so brezžutni do teh žrtev, ne poznajo čuta hvalečnosti, ne poznajo narodne dolžnosti. En tak primer sebičnosti in odkrite sabotaže smo ponovno odkrili v Sp. Idriji.

Mladina in delegacije naših brigad so zbiralale prostovoljne prispevke v perilu za naše vojaške bolnice. Tako so se večkrat oglašili tudi pri tov. Hladnik Slavici iz Sp. Idrije, ta pa jih je vselej surovo zavrnila rekoč, da nima ničesar, kar bi lahko pogrešala in darovala za bolnico.

Končno pa je Narodni milici prišlo na ušesa, da omenjena Slavica skriva gotovo količino vojaškega blaga. Napravili so hišno preiskavo

nosi čez ramo šarca. O kakšna prilika! Pa moramo se zadržati, večji je naš cilj.

V nekaj skokih smo čez cesto, potem pa v vodo, ki jo gazimo čez kolena. Mimo prvih stavb, okoli malega vogala smo takoj pred visoko stavbo, srce rudnika, v katero vodijo velika vrata. Naši stražarji so takoj na določenih mestih. »Odpri mi,« zakliče tovariš Srečko komaj slišno. Pridemo v veliko dvorano in zadihamo zatohel vzduh po olju. Vse naokrog instrumenti po zidovih, na vagončkih pa sami akumulatorji in vse je preprečeno z žicami. Takoj se zavemo, da smo v dvorani za polnjenje akumulatorjev, žive duše ni v njej. Skozi ključavnico v vratih opazimo dve postavi, ki se kretata po hodniku. Odpremo: »Stoj! Mani in alto!« zadoni. Kakor ukopana stojita in nemirno gledata na tri brzostrelke naperjena nanje. Le toliko, da moreta povedati, da sta notri v stavbi še dva karabinerja, stražarja. Mraz jima je bilo stražiti zunan, pa sta se preselila na gorko k peči. Pred nami nova dvorana, polna raznih kompliciranih velikih in glušičih strojev in — od tam mala vrata, skozi katerih steklo je videti začuden obraz italijanskega orožnika, ki bulji v nas. Ob pozivu naj se preda, nam izgine izpred oči. Takoj mi šine v glavo misel — telefon. Torej brez oklevanja naprej. Zopet poziv: »Mani in alto!« Enemu pade puška iz rok, drugemu jo vzamemo mi, potem pa še pištole. Takoj delata družbo prvima dvema, vsem štirim pa iz daljave preti brzostrelka. S strahom gledajo prenašanje vrečic, iz katerih moli črna vrvica. Kot bi trenil so vrečice postavljene na določena mesta. »Je vse gotovo?« — »Da!«

Bledi blesk vžigalice ob močni luči... Nekoliko skokov, nagli korak tovariša. Iz ročnih bomb so že potegnjeni varnostni jeziki, nagli lučaji proti kompliciranim aparatom po zidovih, takoj nato eksplozije, hitro proč, hitro ven!

Komaj smo čez vodo, že sledi druga hujša eksplozija. Ves Rajbelj objame za trenutek tema in grobna tišina. Nenadoma bruhe kakor iz vulkana strašen ogenj, ki uničuje strojno olje.

Vsi zasopljani se ustavimo visoko v hribu. Po uničeni stavbi še vedno divja ogenj, druge grobna tišina.

S skrajnim naporom smo prišli na greben. Na obrazih tovarišev je bilo opaziti hudo utrujenost. Iz njih oči je sijal nek čuden blesk zavesti, da smo sovražniku uničili nenadomestljive stroje, celo več: prekinili električni tok, kar je povzročilo, da so prenehale delovati velike vodne črpalke, tako je voda zalila vse dele spodnjega rudnika in ga napravila s tem za delj časa neuporabnega.

Joško

Hiša v Srednji Trebuši izraža to, kar hočejo njeni prebivalci.

»Primorska borba« izhaja tedensko v Ajdovščini. Urejuje Albreht Roman.

TEKMUJEMO

Množično delo v mestu Tolminu in po vaseh

Poročamo uspehe množičnega dela mesta Tolmina in vasi Zatočmin, Dalje in Zabče. Uspehi so sledeči:

Načrt dela mesta Tolmina

1. Delo v sadnem vrtu.
2. Delo v gozdnem vrtu.
3. Čiščenje sodnije in ureditev arhiva.
4. Postavljanje slavalokov in okrasitev mesta.
5. Čiščenje cesti.
6. Porezati živo mejo pred sodnijo in čiščenje prostora pred njo.
7. Čiščenje parka, mesta in okolice Dečjega doma.

Pri delu so sodelovali meščani, učiteljske, dijaški dom skupno s profesorji in okrajni nameštenci. Skupno okrog 240 ljudi. Napravili so skupaj 1050 ur dela.

- a) V sadnem vrtu:
 - i) skopali so okrog 200 smrek, starih 10 let (čiščenje za sadni vrt);
 - ii) očistili četrt ha travnika;
 - iii) obrezali okrog 100 m žive meje;
 - iv) napravili okrog 150 m žitne ograje;
 - v) očistili kinodvorano gramoza in smeti;
 - vi) popravili poti pred šolskim vrtom.

Pri tem delu so se najbolj odlikovali: Ljudmila Kovatič, Brovničar Jože, Kumar Ivan, Taljat Anica in Duša Valerija.

- a) Delo v gozdnem vrtu:
 - i) skopano in poravnano 330 m zemlje;
 - ii) posajeno 2000 smrekovih sadik;
 - iii) skopana jama za kompost;
 - iv) prečiščeno 3300 m smrekovega nasada;
 - v) presajenih 11 macesnov.

Pri tem delu se je najbolj izkazala Rutar Marija.

- a) Čiščenje sodnije in ureditev arhiva:

a) prenos starega arhiva iz katastrskega urada, prenos arhiva registrskega urada in prečiščenih je bilo šest sob.

Delo je bilo izvršeno s pohvalo.

- a) Postavljanje slavalokov in okrasitev mesta:

- a) napravljen je bil en slavalok;
- b) spleteno 300 m venca;
- c) skupina dijakov-gimnazijcev in učiteljskih s profesorji je napravila na Karnici napis »Tito — Jugoslavija«, visok 7 m. Nosili so kamene iz doline. Druga skupina je napravila napis pred vhodom v Tolmin iz kamena, visok 3 m.

- a) Čiščenje ceste:

a) očistoeno je bilo 800 m ceste v Tolminu in okolici.

- a) Porezati živo mejo in počistiti prostor pred sodnijo:

- a) porezani so bili 60 m žive meje;
- b) očistilo se je 800 m terena.

- a) Čiščenje parka, mesta in okolice Dečjega doma:

a) očistilo se je park pri Titovem trgu in park pri cerkvi (pri zadnjem ni delo popolnoma dovršeno);

b) zasulo se je 16 jarkov, vsaki je dolg 16 in globok 3 m;

c) očistilo se je 650 m terena;

d) prevozilo in prenosilo se je 60 kub. metrov zemlje, kamena in drugega materiala, ki je ležal na terenu;

e) v okolici zdravstvenega odseka se je prečistilo 120 m terena in zasulo en jarek;

f) zasulo se je s kamenjem precej globoko jamo in delno očistilo 60 m terena.

Na splošno se je delo izvedlo organizirano. Posebno se je izkazalo učiteljske, čeravno v pomanjkanju orodju, so si znali pomagati.

Od tolminske mladine se je najbolj izkazal tov. Matevž in tov Ivan Fili.

Pri organiziranju in izvrševanju dela so se dobro izkazali vsi okrajni aktivisti.

Vas Zatočmin in Dolje

Pri množičnem delu v Zatočminu je sodelovalo 35 ljudi, od katerih je bilo 12 iz vasi Dolje. Napravili so 247 ur in očistili 3 in pol km poti Zatočmin—Polog.

Vas Zabče

Pri množičnem delu je sodelovalo 46 ljudi. Napravili so 206 delovnih ur. Očistilo so 3 ha borovnega nasada; pobelili 84 sadnih drevesc; napravili 4—5 m gradbenega lesa; očistili en in pol km poti in okrasili vas Zabče.

V tem delu so se posebno izkazale žene, katerih je sodelovalo 14, od organizacije ZMS pa samo štirje.

O uspehih dela iz ostalih vasi vam bomo poročali naknadno.

Tekmovalni načrt Windischgrätzove žage, ki je pod začasno upravo narodne imovine:

Skupina pri polnojarmentiku je sklenila, da bo v času trimesečnega tekmovalnega obdobja produkcijo na 80% prekoračene predvojne proiz-

IN VENDAR SE JE NAŠEL NEKDO... DRUŽINA BAVDAŽ, ZDAJ PA SO JASNI RAČUNI!

Vse ljudstvo danes daruje in žrtvuje za to, da čim izdatneje podpre stavkujoče množice v Trstu, da pokaže, da obsoja fašistični zločin in da ponovno s tem manifestira svojo zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji. In vendar se je našel med vsemi temi množicami nekdo, ki se je upal pljuniti na svežo kri škedenjskih žrtv, na napore in žrtve našega ljudstva, nekdo, ki se je s svojim dejanjem uvrstil med podle izdajalce borečih se množic, nekdo, ki je v teh dneh ljudstvu vrgel v obraz: »Ne, jaz pa ne dam!« In ta nekdo je sin znanega špekulanta in verižnika Bavdaž iz Podgrada, človek iz hiše, ki je še pred nekaj dnevi jokala s krokodilovimi solzami, hodila okrog ljudi od hiše do hiše in prosila oduševanja in milosti. Ta »ne dam« je spregovoril član družine, ki je na preračunan način izmagovala skozi dolga leta pošteno ljudstvo in računala na »primeren zabitoz množice«, da ne bodo uvidele, kako jih družina Bavdaževih slepari.

Ljudstvo je bilo enkrat milostno, milo je sodilo in zato je dobilo v teh dneh prav od Bavdaževih z lopato po glavi.

Poglejmo si, kako se je dogodilo:

V Lokavcu živijo in delajo za Jugoslavijo

Iz naše vasi pride poredko kaka pisana beseda v svet. Ljudje si lahko mislijo, da mi, ki živimo v objemu sivega Cavnja, dremamo v njegovem vznožju in čakamo rešitve od kralja Matjaža. A temu ni tako.

Pripravljamo se na sprejem mednarodne komisije, zato smo okrasili našo vas, naše domove. Želimo, da bi že enkrat padla končna odločitev o naši usodi, da bomo priključeni k Titovi Jugoslaviji, za kar so krvaveli naši borci. Naša vas je v tej borbi dala 98 borcev Narodno-osvobodilni vojski, od katerih je padlo 21, 5 pa je pogrešanih. Cela vrsta terenskih političnih delavcev je izšla iz Lokavca, od teh jih je padlo 16; fašisti so internirali 60 oseb, 80 fantov pa je bilo poslanih v »bataglion special«. V zaporih v Trstu in Gorici pa so mučili in pretepali 31 oseb iz naše vasi. Hoteli so v nas udušiti iskro upanja po svobodi, pa se je razplamtel požar, ki je udušil naše zatiralce.

Požgali so nam 5 poslopij in poleg tega povzročili še 2 milijona 500 tisoč lir materialne škode.

In zato, ker je ta zemlja slovenska, ker tu živimo samo Slovenci, ki smo za svojo osvoboditev toliko pretrpeli in žrtvovali, zato zahtevamo in ne odstopamo od naših zahtev, dokler ne bomo združeni s svojimi brati v Titovi Jugoslaviji.

Slavaloke, ki smo jih postavili, nam je že nekajkrat podrla burja, toda postavili smo nove, lepše in trdnjše, ki bodo kljubovali tudi burji. Tako ostane tudi naša volja trdna in neomahljiva, v dosego svojih pravic

vodnje. Vsi delavci na žagi bodo napravili vsak mesec 1 dnino, in sicer: marec za KP, aprila za vojne invalide, maj za vojne sirote.

V zadruge bodo vsi pristopili. Na »Delavsko enotnost« se bodo naročili vsi. Ustanovili bodo svojo čitalnico in svoj stenočas.

★

V nedeljo (10. marca) so v Sv. Petru na žagi in v tovarni za izdelovanje vezanih plošč delali za fond za obnovo ter pri tem zbrali 46.157 lir.

★

V enem tednu se je vpisalo v zadruge 33 železničarjev in Postojne, kar so imeli v tekmovalnem načrtu.

★

Železniška postaja v St. Petru je imela v nedeljo deseto udarniško nedeljo ter so očistili in okrasili vso postajo in prostor okrog nje ter popravili cesto St. Peter—Hrastje.

Tudi v Bavdažovo hišo so stopili ljudje, ki so pobirali od hiše do hiše — še pri tistih, ki niso sami prinesli — pomoči za stavkujoče v Trstu. Bavdažev sin pa je takoj osorno dejal: »Ne, pri nas ne damo.« »Gospa Bavdaževa« pa je v svoji preračunljivosti takoj uvidela, da naše ljudstvo tega ne bo v celoti mirno pogoltnilo in je milostno dejala približno takole: »Ne, ne, tudi mi bomo dali 5 kg krompirja.« In ni čudno, da so naši ljudje zardeli spričo tega judeževga poljuba v obliki petih kilogramov krompirja.

Če ne bi vedeli, da so iz požganih vasi pripeljali preobložene voze moka, masla, masti, da je požgana vas Ložice dala dve teleti, potem se nam bi v »zabutanosti« zdelo veliko, če žrtvuje podgrajski milijonar Bavdaž kar 5 kg krompirja naenkrat. Toda mi vemo to in to vedo celo tudi tisti, ki so prosili za milostno sodbo nesramnega špekulanta Bavdaža. Zato jim je povsem opravičeno žal in spoznali so, da kdor je ljudstvo zapustil, kdor je ljudstvo izdal, ta bi ga prodal na slehernem koraku. In taka je družina milijonarja Bavdaža! Taka je in nič drugačna, pa naj govori tako ali drugače, in sedaj je to tudi ljudstvo spoznalo.

smo pripravljani žrtvovati še več, da se ne bodo nikdar več povrnili časi, ko je bila zatirana slovenska beseda, slovenska pesem. Tega, kar smo si že priborili, ne damo nikdar več iz rok.

Naša mladina nastopa sedaj v slovenskem jeziku, s slovenskimi igrokazi, poje lepe slovenske pesmi. Tako so na pustni večer uprizorili Revkovsko igro »Damoklejev meč«, pevski zbor pa je zapel »Pesem o svobodi«, Prešernovo »Zdravico« in »Na Gorenjskem...«. Mladi Dorče je zaigral na harmoniko nekaj lepih slovenskih pesmi.

Ta prijeten domači večer je samo potrdil in stopnjeval našo skupno voljo storiti čim več za čimprejšnjo združitve z brati v Jugoslaviji.

Mladina je sklenila, da bo z udarniškim delom popravila cesto v klanec, ki vodi skozi vas Kovači, žene pa so zbrale nekaj perila in drugih stvari, s katerimi so 8. marca obdarile naše borce.

Na ta praznik vseh zavednih žena so se žene vse Vipavske doline zbrale v Ajdovščini in tako slovesno manifestirale svoje pravice in zahteve, ki so obenem zahteve vsega primorskega ljudstva. Ta manifestacija je bilo glasno potrdilo, da je ta s krvjo naših sinov prepojena zemlja naša, da nočemo nikoli več hlapčevati tujim gospodarjem.

Za dom narodnega heroja Janka Premlara — Vojka so darovali:

Ježič Ivan 200 lir, Furlan Brana 200 lir, Furlan Bogo 200 lir, Čermelj Ludvik 200 lir, Kobrič Ivan 200 lir in Gruntar Branko 200 lir.

Slovenija pomaga opustošeni Primorski

Slovenija je prepustila 50% kontingenta umetnih gnojil, katere bi sama nujno potrebovala, naši Primorski. Naša oblast je vso to pošiljko izročila koprskemu okraju, kjer je obdelovanje zemlje najbolj intenzivno in kjer je tradicija gnojenja zemlje z umetnimi gnojili stara že desetletja.

Ministrstvo za preskrbo je odstopilo Primorski tudi 3 vagona fižola. Od 11 vagonov žvepla, ki ga je dobila Slovenija od centralne vlade Jugoslavije, je poslala Slovenskemu Primorju 40% žvepla, kar bo odločno pripomoglo k uspešnemu vinogradništvu.

Poleg tega je v Ljubljani pri Kmetijskih zadrugi pripravljenih za Primorsko okrog 50 plugov, večja količina kos, vil in drugega poljskega orodja.

Ljudska oblast v Sloveniji nam je omogočila tudi nabavo konj iz Slovenije, kakor tudi iz Hrvaške, kar bo ogromno pripomoglo k rešitvi kmetijskega vprašanja in tudi izboljšanju splošnega gospodarskega stanja naše Primorske. Nakup se bo vršil preko zadruga.

Prav tako se organizira nakup mladih prašičkov iz Dolenjske in deloma iz okolice Moravč.

Obrtniki so se sestali

V Cerknem je bil sestanek krajevnega medstrokovnega sveta, ki so se ga udeležili po večini obrtniki čevljarji, krojači, šivilje in kovači.

Na tem sestanku so določili cene delu posameznim obrtniškim izdelkom. Cene so določili razmeroma zelo nizke in tako pokazali največ razu-

mevanja za sedanje gospodarsko in socialno stanje našega kmeta in delavca, kateremu hočejo omogočiti nabavo potrebne obleke, obutve in drugih izdelkov.

Za mizarje in kovače so določili pavšalne urne mezde, ki se jih bodo odslej točno držali.

Pokojninsko zavarovanje

Pokrajinski zavod za socialno zavarovanje v Kopru je izplačal bivšim upokojencem zavoda »Providencea sociale« pokojnino za onemoglost in starost. Pokojnino so najprej izplačevali vsem upravičencem iz Kopra,

Izole in Pirana in okoliških vasi. Pokojnino so zvišali z ozirom na predvojno vsoto več kakor za 1000%. Sedaj so v teku izplačila upravičencem Vipavskega okraja, nakar bodo izplačevali še drugim okrajem.

V Čepovanu bodo gradili

V Čepovanu je začela z delom obnovitvena zadruga. Čepovan je ena izmed najbolj prizadetih vasi na severnem Primorskem. Prvič je bila požgana in bombardirana v oktobru 1944. leta, drugič pa marca 1945, tako da so redke hiše, ki so ostale cele. Zdaj so pridni vaščani, da bi obnovili požgane domove, posekali del občinskega gozda in tako pripravili fond za obnovo. Tehnična baza jim

je izdelala načrt za novo izgradnjo vasi. Sklenili so, da bodo istočasno gradili po tri hiše, ko bodo te izgovarjene, se bodo lotili spet drugih treh. V ta namen so začeli obnavljati močno prizadete žage, da jih bodo preskrbovale s potrebnim lesom. Za delo bo poprijela tudi celotna zidarska zadruga, kakor tudi vsi obrtniki na vasi. Istočasno so sklenili, da bodo napravili več apnenic.

Sami si gradijo boljšo bodočnost

Vsa Primorska je v silnem delovnem poletu. Mesta in vasi, delavci v tovarnah in rudnikih, kmetje, obrtniki in vse ljudstvo dela in tekmuje, kdo bo več doprinesel k obnovi našega gospodarstva, kdo bo več koristil skupnim interesom vsega ljudstva. Prvomajsko tekmovalje, ki ima namen pospešiti naš delovni tempo, dvigniti produkcijo po obratih, pospešiti obnovo našega gospodarskega življenja in s tem čim prej izboljšati naš življenjski standard, pa je mobiliziralo res prav vse plasti naroda, ki se trudijo, da bi čim prej zabrisali sledove zadnje vojne in si uredili človeka vredno življenje.

Pri tem pa je razveseljivo dejstvo, da delajo in pomagajo tudi tisti, ki jim je vojna vihra prizanesla, katerih domovi niso požgani in porušeni. Lep primer take medsebojne pomoči vidimo v vasi Zarečje, okraj Ilirska Bistrica. Tam so vaščani skupno popravili lep kos ceste, ki pelje v Zarečje. Obenem so se lotili tudi električne napeljave, sami kopljejo jame in postavljajo drogeve. In tudi vprašanje obdelave zemlje so rešili z medsebojno pomočjo. Kmetje, ki imajo živino, bodo orali onim, ki so brez nje, dočim bodo oni povrnili to s svojo delovno močjo, da bodo šli kopat, pletiti.

Ker je vas precej prizadeta zaradi fašističnega divjanja, so kmetje prišločili pogorelcem na pomoč s tem, da so jim iz gozdov pripeljali les za gradnjo novih domov, drugi so pomagali voziti kamene, ena skupina pa je začela tesati navožen les. Zavedajo se, da bi lahko pogorela tudi njihova hiša in da morajo sedaj skup-

no in kar najhitreje obnoviti vas, da se bo začelo normalno življenje za vse. Tako upajo, da bo v Zarečju še to pomlad vse popravljeno, kar je pogorelo.

Zdaj so začeli posebno mlajši obrezovati in čistiti sadno drevje. Po vasi so zbirali tudi seno za pogorele.

Obenem pa skrbijo tudi za kulturno-prosvetno življenje in so si ustanovili prosvetno društvo »Zvezda sreče«, ki je dala že prve prireditve.

»Tako je pri nas, nam pišejo iz Zarečja, kjer je ljudska oblast, kjer si ljudje lahko sami gradijo svojo bodočnost.«

Kdor še ni poravnal naročnine, naj to stori čimprej!

Telesno-vzgojna zveza Slovenije
PLANINSKO DRUŠTVO SLOVENIJE
podružnica Ajdovščina
vabi

vse svoje člane in sploh vse ljubitelje planinarstva na svoj letni občni zbor, ki bo dne 23. III. 1946 ob pol osmih zvečer v telovadnici telesno-vzgojnega društva Ajdovščina (restavracija Sapla)

z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo o dosedanjem delovanju podružnice;
2. poročilo tov. blagajnika o finančnem stanju podružnice;
3. volitve novega odbora, in
4. slučajnosti.

Toplo vabljeni vsi zainteresirani!
Smrt fašizmu! — Svoboda narodul

Tajnik: Predsednik:
Zdravo Repič, s. r. Rudolf Brajnik, s. r.

Te dni bo izšla ilustrirana sindikalna revija ENOTNOST, ki jo izdaja »Primorska delavska enotnost«.

Sodelujejo najvidnejše osebnosti primorskega delavskega gibanja. Čitali boste članke tovarišev: Ermanne Solieria — Marinota, Ivana Regenta, Brankota Babčiča — Vladota, Franceta Štoka, Ivana Bukovca — Vojmira, Amalije Regentove, Jožeta Pahorja, Ferdinanda Marega itd.

Obravnavajo se: gospodarski, sindikalni in socialni problemi ter zgodovinski razvoj delavskega gibanja.

Revija je bogato opremljena, vsebuje 48 strani in stane 30 lir ali v Jugoslaviji 10 din.

To je prva slovenska ilustrirana sindikalna revija.

Naročajte jo pri vaših sindikalnih podružnicah!